

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' שמות • טו - כא טבת

תשפ"ד • שנה כ"ד • גליון יד (אלף רי"ב)

הננו שמחים להודיע לכלל אנ"ש בארה"ק
כי במסגרת ימי הסגולה שבת טהרינו הנהוג בקהילתנו מקדמת דנא יתקיים השנה בעז"ה
התכנסות היסטורית

לכלל אנ"ש יחדיו לחזק ולבצר את המשך השמירה מניסיון כלי הטכנולוגיה
בראשות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א
ההתכנסות תתקיים בקרית מלך רב בשלהי חודש שבט הבעל"ט
פרטים יבואו

יום רביעי פר' ויחי ט"ו טבת

אחר תפילת שחרית יצא מרן שליט"א לעבר
עיה"ק ירושלים, תחילה סר לניחום אבלים אצל
הרה"ח הישיש ר' שמואל מנדלסון הי"ו מזקני
וחשובי אנ"ש בירושלים, היושב שבעה על פטירת
אחיו ז"ל, מרן שליט"א נחמו בדברי תנחומים, ונביא
כאן מתוכן השיחה:

ר' שמואל: זכיתי להיות מהעשרה הראשונים
בישיבה בקרית צאנז, כשמרן זי"ע יסד את הישיבה
בשנת תשי"ז. מתחילה היה כחצי מנין של תלמידים
מאר"י, ומרן זי"ע שלח מרן כתה תלמידים מארה"ב,
ואני הייתי ביניהם.

מרן שליט"א התעניין על אחיו המנוח ז"ל וכו'.

ר' שמואל: הוא היה הרבה שנים רב בקווינס, ובשנים
האחרונות עלה לארץ ישראל. הוא היה תלמיד של
המשגיח הגאון רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל והיה
דבוק בו מאד, וגם כתב הרבה שיחות שלו. וגם הוא
בעצמו הלך בדרכו ואמר שיחות מוסר בישיבות.

מרן שליט"א: נולדתם בארה"ב?

ר' שמואל: משפחתנו מצד אמי ע"ה הם כיום כבר
חמש דורות בארה"ב, הם הגיעו עוד לפני מלחמת
העולם הראשונה, לפני כמאה ועשרים שנה, בזמנים
שעוד היו צריכים לעבוד בשבת... הם זכו לעמוד על

המשמר ונשארו מהם דורות בנים ובני בנים עוסקים
בתורה ובמצוות עד היום הזה.

מרן שליט"א: זה היה בשעתו אחד מני אלפים...

ר' שמואל: לא זו בלבד שלא נמשכו אחר הרחוב,
אלא בעצמם חפשו היאך להרביץ תורה והקימו
חבורות ללמוד התורה.

במקורם היו חסידי טשארטקוב, ומשפחת אמי היתה
פריינד, ומקובל במשפחה שאנו נכדים של רבי
שמואל פריינד זצ"ל מדייני פראג, ממפרשי הש"ס.

אבי ז"ל היה מקורו מפולין, ואבותיו עלו לארץ ישראל,
והם כבר כאן שבע דורות. זקנו של אבי ז"ל היה מרביץ
תורה, אבל ל"ע היה לו את המחלה בגרון, והיה צריך
לנסוע לווינה כיון שכאן לא ידעו מה לעשות, ושם בדק
אותו הרופא וראה שאין מה לעשות, ורצה לחזור
לארץ ישראל אבל אז פרצה מלחמת העולם הראשונה
ונשאר שם עד גמר המלחמה.

אחר כך חזר לארץ ישראל, ולפני הסתלקותו ביקש
מבניו, שיקפידו להתפלל לפני העמוד ביום
היארציט, והוא נסתלק ביום ראש השנה, ובכדי
שיוכלו לגשת לפני העמוד בר"ה היו צריכים ללמוד
חזנות, מאז יש חזנות אצלנו במשפחה...

מרן שליט"א: שבא בירושה...

ר' שמואל: יש לנו גם ירושה מהרה"ח ר' אביש מאיר

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

גוטפריינד ז"ל למד אצל מרן זי"ע, והוא שידל אותי ללמוד אצל מרן זי"ע. מתחילה הגעתי ללמוד שם עמו רק בסדר של אחר הצהריים, ולמדנו יחד בחברותא. בישיבה למדו אז מסכת שבת אבל אני למדתי מסכת אחרת, ופעם הגיע מרן זי"ע לבקר בהיכל הישיבה, ועבר בסמוך אלינו וכשראה שאנו לומדים מסכת אחרת, שאל אותנו אם מסכת שבת כבר סיימנו... ואמרתי שלפני הצהריים אינני לומד כאן בישיבה.

זה היה בתחילת הזמן, ובאחד הימים נתקשיתי בישיבה שלמדתי שם באיזה דברי התוס' בתחילת מסכת יבמות, ושאלתי כמה מגידי שיעור והם דחו אותי שזו אינה קושיא כלל, ואמרו לו לחזור שוב על התוס', אבל הקושיא עדיין עמדה בעיני. כשהלכתי אח"כ לישיבה של מרן זי"ע, הרציתי את שאלתי בפני הגה"צ הרב ווילנר זצ"ל, ועל אתר לקח אותי לארון הספרים והראה לי שהקושיא מובאת כבר באיזה ספר. ואח"כ אמרתי לו שהקשתי כבר בישיבה שלי שאלה זו ודחו אותי, ואז האריך עמי בשיחה משך כחצי שעה והסביר לי את אופני דרכי הלימוד...

בין הדברים אמר לי שיש כמה חילוקים בין חסידישע פלפול לליטווישע פלפול, כי אצל הליטאים זה בנוי על סברות, ואם ממפריכים זאת נשאר בלי פלפול, אבל אצל החסידים זה בנוי על דברי הקדמונים, ואף אם מפריכים את המהלך נשארים עכ"פ עם דברי הראשונים... עוד אמר לי, שהליטאים אינם מקפידים על סעודות שלישית ואומרים שיוצאים ידי חובה על ידי לימודם, אבל מה יעשו אם אחד יפריך את הסברות שאמרו אז, הרי נמצא שלא יצאו יד"ח סעודה שלישית...

ר' שמואל: הלכתי פעם מהלך של ג' שעות כדי להיות בסעודה שלישית אצל מרן זי"ע... היו עוד כמה תלמידים שעשו זאת, כמו הרה"ח ר' שלמה כץ ז"ל, והאחים רזנברג ז"ל, שהם עשו זאת יותר בקביעות. כשהגעתי בפעם הראשונה אל מרן זי"ע, התפילה הראשונה שראיתי אצלו היה בתפילת מנחה באמצע השבוע, ואז נתחדש לי חידוש גדול שידעתי תמיד שביום כיפור נופלים כורעים ואז נתוודע לי שגם במנחה באמצע השבוע נופלים כורעים... כזה השתפכות הנפש... זה היה סתם מנחה באמצע השבוע. מרן זי"ע סיפר על אחד שהגיע אל הרה"ק משינאווא ביום ד' וראה אותו אומר את השיר של יום, ואמר שאליו צריכים ליסוע ליום ד' ולא לשבת...

מרן שליט"א: כשהייתי פעם בלונדון אמר לי הגה"צ רבי חנוך העניך פאדאווא זצ"ל גאב"ד לונדון (בעל

ברנסדורפר ז"ל, הבעל מנגן בצאנו, שהיה דוד משפחתנו... ממשפחת ברנסדופר בגליצא היו הרבה חזנים ושוחטים.

כשהגיעו לאמריקה היו חזנים בקהילות בארה"ב, בבראנקס ועוד, משך שנים רבות.

לאבי ז"ל היה שייכות מיוחדת עם כ"ק האדמו"ר האמרי שאול ממודזיץ זצ"ל. בפולין הרגו את כל גדולי ישראל רח"ל, ונשארו ארבע רבי'ס גדולים, האדמו"רים מגור אמשינוב אוזרוב ומודזיץ, והאדמו"ר ממודזיץ הגיע לארה"ב באמצע התופת בעירום ובחוסר כל, וערך שבת באותו בית מדרש שאבי ז"ל התפלל שם, ואני זכיתי לשמשו אז בעריכת השלחן, וזכורני שהיה לו קול אדיר וחזק עד מאוד, והיה נשמע ממש כמו קול רעם שמנגן, ופעמים הרגישו שצריכים לאטום האזנים...

ממחרת השבת הלך אבי ז"ל לקבץ מעות עבורו, והגיע לביתו של ראש הקהל, שהיה קרוב משפחה עמנו, ורצה לצאת עמו יחד אל דירתו של האדמו"ר ממודזיץ כדי למסור לו הסכום שאסף, אבל הראש הקהל אמר שאי אפשר כעת מחמת סופת השלגים שהיתה אז, אבל אבי היה עקשן, ולבסוף יצא מן הבית, והלכו יחדיו ודפקו בדלת, והרבנית פתחה, וכששמעה שהביאו סכום מעות, פרצה בכי ואמרה שהם מלאכים מן השמים, שכן אין להם ממש פרוטה לפרוטה, והיה יום לפני פורים ולא היה להם כסף אפילו בשביל לרכוש חלה.

ככה נשאר אבי מקושר אליו עד מאד, והאדמו"ר הרגיש הכרת הטוב גדולה אליו והיה מקרבו ומכבדו תמיד. וכשעבר האדמו"ר למקום אחר, הלך פעם אבי אליו לטיש מהלך שעה שלימה, והוא קם לכבודו והושיבו על ידו, ושר איזה ניגון ואמר לו דכיון שהוא חזן ומבין בנגינה, הרי בוודאי יזכור הניגון... וככה לימד אותנו אבי כמה וכמה ניגוני מודזיץ.

הרבה שנים אחרי כן הייתי פעם בשלחנו של נכדו כ"ק האדמו"ר הנחלת דן ממודזיץ זצ"ל, וכששמע שיש לי איזה שייכות למודזיץ ביקש ממני לשיר איזה שיר, ושרתי שיר שהציבור הצעיר שם לא ידע, והאדמו"ר אמר לי שאני מעורר בו נשכחות...

מרן שליט"א: ומתי נכנסתם ללמוד בישיבה אצל מרן אדמו"ר זי"ע?

ר' שמואל: בטבעי הייתי הולך לראות ולהכיר אדמו"רים ורבנים שהיו אז באמריקה... למדתי מתחילה בישיבתו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל...

מרן שליט"א: באיסט סייד...
ר' שמואל: וקרוב משפחתי הרה"ג ר' אברהם יצחק

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה ליב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

הרה"ק מבעלזא מפי האדמו"ר מנאראל זצ"ל ומשאר החסידים, כי שמעתי הרבה על הרה"ק מבעלזא. ואולי לכן הרגיש שזה 'היימישע האנט'. וקם מרן שליט"א ואמר המקום ינחם אתכם וכו'.

משם הגיע מרן שליט"א לביקור חולים אצל גיסו ומחותנו הגה"צ גאב"ד ראדומישלא שליט"א, בביתו בשכונת רמות ג' בירושלים עיה"ק, ונביא כאן מתוכן השיחה:

כשעלה מרן במדרגות הבית אמר, שלאחרונה קשה לו מאד מחמת חולשתו לעלות במדרגות ולכן נסע במעלית בלבד, אבל כיון שמחמת כן נגרם לו צער וקושי מיוחד לעלות במדרגות בשבת קודש, לכן משתדל לעלות במדרגות גם בימות החול.

מרן שליט"א התעניין במצב בריאותו בתקופה האחרונה וכו'.

גאב"ד ראדומישלא סיפר על מצבו ואשפוזו לאחרונה וכו', והוסיף: "בה שנולדו אצלנו ארבעה נינים בימים האחרונים.

מרן שליט"א: מזל טוב מזל טוב... שתתראפא כל המשפחה...

גאב"ד ראדומישלא: אחד מהנולדים למזל טוב הוא גם נין מכ"ק האדמו"ר מקרעטשניץ זצ"ל מקרית גת, שהיה חתנו של הגה"צ רבי יחזקאל'ע מערץ זצ"ל.

בקאשוי יש אוהל שבו טמון הגה"צ רבי יעקעלי פראנקפורטער זצ"ל, שהיה גברא רבה מאד^א, ורבי יחזקאל'ע זצ"ל היה נכדו.

בבית החיים בקאשוי ישנם כמה אוהלים, מלבד רבי יעקעלי יש גם את האוהל של זקני מהר"ש ענגל זצ"ל, של הרה"ק מהרא"ש מסטראפקוב זצ"ל, הרה"ק רבי אהרן מבייטש זצ"ל, ושל הגאון רבי שאול בראך זצ"ל אב"ד קאשוי, ועוד.

זקני מהר"ש ענגל זצ"ל בהיותו בקאשוי היה חותם עצמו "בין הגולים פה קאשוי". וכן היו לו תמיד מחשבות שלאחר הסתלקותו יקחו אותו לקבורה בצאנז או בבארדיוב שהחשיב אותה לגלילות צאנז, אבל לאחר שנסתלק הרה"ק מבייטש זצ"ל והוחלט לקוברו בקאשוי, אמר זקני שאם נקבר כאן חתנו של מרן הדברי חיים הרי שההשפעה של מרן הדברי חיים הוא גם בקאשוי ונתרחב הגליל של צאנז עד כאן, ומאז הפסיק לחתום שהוא בין הגולים בקאשוי,

^א ראה בספר שיחתן של עבדי אבות (ח"א, עמ' צד): שמעתי מהרה"צ האדמו"ר מהרי"ע מפשעווארסק זצ"ל: הגיד לו הרה"ח ר' זוסמאן מערץ ז"ל, שחותנו הרה"צ ר' יעקב פראנקפורטער זצ"ל טרם התיישב בקאשוי שאל בעצת הרה"ק משינאווא זי"ע, היות שאז עדיין לא היה בקאשוי ישוב חרדי מסודר, גם לא תלמוד תורה לתשב"ר, ויש לו ילדים קטנים, והאם יתפתה לעצת ידידו להתיישב בקאשוי. והרה"ק משינאווא השיב לו בלשון שאלה, הכי יודע מי שהוא היכן הוא צריך לדור [וכידוע שכמה צדיקים לא רצו להכריע בשאלה כזו, ומפי הרה"צ ר' נפתלי הערש פרנס זצ"ל שמעתי לאמר, שמקום פרנסה גורם, וכדברי חז"ל בעירוב, פתא גרם]. וכידוע נתיישב בקאשוי ושם מנו"כ בין אהל זקני הגזצ"ל ואהל הרה"צ מסטראפקוב זצ"ל, נהג באדמורו"ת ויש ממנו דורות ישרים וצדיקים.

חשב האפוד) זה שיש 'שיר המעלות' לפני תפילת מעריב למדתי מאביכם. וסיפר לי שזוכר כאשר מרן אדמו"ר זי"ע הגיע בפעם הראשונה לירושלים, ושוחחו בני ירושלים על עבודתו בקודש ובפרט בתפילות, וכיון שהוא היה טרוד במשך כל היום, החליט לבוא בערב לתפילת מעריב, וכשנכנס לביהמ"ד וראה היאך מרן אדמו"ר זי"ע אומר 'שיר המעלות' קודם מעריב, "נתוודע לי אז שיש 'שיר המעלות' לפני מעריב"... שבדר"כ אומרים זאת אנשים במרוצה וכו', והנה שומע הוא היאך שבמשך רבע שעה ויותר אומר פסוק פסוק במתינות ועבודה שלימה, והפטיר שמאז בכל פעם שאומר שיר המעלות בערבית נזכר הוא ב'קלויזנבורגער רב' איך שאמר שיר המעלות.

ר' שמואל: זכורני כי כשהגיע השמועה במוצ"ש על הסתלקות הרה"ק מהר"א מבעלזא זצ"ל, בכה מרן זי"ע כל הלילה, ושמעו את הבכיות החוצה. אח"כ נסע להלוויה בירושלים, וזה היה בסוף אב, תקופת תמוז, עם כל החום, ומרן הלך רגלי כל הדרך ואע"פ שהכינו רכב בשבילו לא רצה רק הלך ברגל עד הר המנוחות. מרן זי"ע עדיין לא התגורר אז כאן, והיה בביקור, והתאכסן בדירה ברח' ר' עקיבא, היכן שהתגורר אח"כ ר' חיים יעקב ארנפלד ז"ל.

מרן שליט"א: בשעתו התגורר שם הגה"צ הרב מעכו זצ"ל. **ר' שמואל:** היו שם בדירה ג' חדרים, אחד היה עם מטה, ואחד היה עם הספרים לקבלת קהל, והסלון היה לבית מדרש, ובאותו היום נכנס מרן זי"ע עם מקל, כנראה שמאוד התאמץ.

כשאנו הגענו לא"י ללמוד כאן בישיבה, זה היה בחודש אייר תשי"ז, ודיברנו קבוצת הבחורים שנסע לקבל שלום מאת הרה"ק מבעלזא, ונסענו לתל אביב וחיכינו שם, ואמרו לנו שכשיגמור קבלת קהל יכנס להתפלל ערבית. לאחר התפילה אמר הגבאי ר' שלום פויגל שיש לבנה, ויצאו למרפסת והסתכל על הלבנה וקידש, ולאחמ"כ נכנס לבית המדרש וסובבו את כסאו שיהיה מול הקהל שיוכלו לקבל שלום ממנו. ולבסוף אמר לו ר' שלום פויגל שעכשיו הגיעו כמה קלויזנבורגע בחורים מחוץ לארץ שרוצים לקבל שלום, וכששמע זאת קם ממקומו ותקע את ידיו בגארטל ושאל את הבחור שעמד לידו מה עושה הקלויזנבורגע רב ומתי הוא מגיע וכו', וזה היה פלא, כי בשנותיו האחרונות היה כפוף וכמעט לא הרים את עיניו. וכשסיים לשאול הושיט את ידיו לקבלת שלום מאיתנו, וכל הבחורים עברו, ולכולם נתן את ידו רגע כמימריה, אבל את ידי שלי, שאני הייתי אחרון, אחז משך זמן מה, וזה היה מאוד בולט.

אחר כך אמרו לי בהתפעלות שהוא אחז את ידי יותר מכולם, ואני לא רציתי לומר את הסיבה שעלה בדעתי, משום שאצלי הרגיש שזה יותר 'היימישע האנט', כיון שלפני שהגענו לא"י היה זמן שהלכתי בכל שבת לבימ"ד של חסידי בעלזא בניו יורק, ושמעתי הרבה על

*

גאב"ד ראדומישלא: ידוע הסיפור שבעת התנאים של הרה"ק מציעשינוב זצ"ל, שהיה בבעלזא אצל המחותן הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע, אזי בליל שב"ק מחמת הציבור הרב והדוחק נכבה אחד הנרות הדולקים על השולחן...

מרן שליט"א: שמעתי זאת גם ממרן אאדמו"ר זי"ע. **גאב"ד ראדומישלא:** היה אז פרשת ויחי, ובמהלך השולחן פתח הרה"ק משינאווא ואמר, כתיב בפרשתן ויעשו בניו לו כן כאשר ציום, 'ויעשו בניו' - היינו באם בני ישראל עושים איזה פעולה, 'לו' - וחפצם לידע באם אכן כיוונו לשם שמים, יראו ויתבוננו באם - 'כן כאשר צום', אם יוצא מכך כציווי הבורא, וכאן לפי שנדחקו ונגרם חילול שב"ק, ובאם היו מכוונים לשם שמים לא היה קורה מכשול... והרה"ק מבעלזא פנה לחסידיו ואמר להם, השומעים אתם מה שאומר הרב משינאווא...

אבי זצ"ל שמע זאת מזקנו מהר"ש ענגל שהיה נוכח בשעת מעשה, ופעם היה הגה"ק המנחת אלעזר ממונקאטש זצ"ל בקאשוי, ואבי הלך לשולחנו, ובאמצע אמר למנחת אלעזר את הדבר תורה הנ"ל של הרה"ק משינאווא, והמנחת אלעזר הדפיסו בספרו דברי תורה (מהדורה ט, אות מב) בשם 'אדם גדול', וכוונתו על זקני מהר"ש ענגל.

מרן שליט"א: אביכם עוד היה בחור אז... **גאב"ד ראדומישלא:** אבי זצ"ל היה פעם בתור בחור על שבת במונקאטש, והמנחת אלעזר קרא בתורה, וזכר איך שקרא בקול רעש גדול "קדושים תהיו"...

מרן שליט"א: גם מרן אאדמו"ר זי"ע היה אצלו במונקאטש, ובליל שבת קודש רצה לילך לשולחנו של הרה"ק מהר"י מבעלזא זצ"ל - ששהה אז במונקאטש מאימת המלחמה, וכידוע גבה טורא ביניהם - אבל לאחר התפילה קרא לו המנחת אלעזר והראה לו כתבים מאביו הגה"ק בעל "דרכי תשובה", שעדיין לא נדפסו, ובקש ממנו שיעיין בהם, בעוד שהוא התיישב ללמוד. מרן אאדמו"ר זי"ע עיין בכתבים זמן מה אבל בער בו התשוקה לילך. ולפתע נענה אליו המנחת אלעזר: בוודאי הנך רוצה ללכת לטיש של הרב מבעלזא, אתה יכול ללכת ואינני מונע בעדך, כי הכנסת אורחים פירושה, לתת לאורח כל מה שהוא רוצה ונהנה מכך... ואכן הלך מרן אאדמו"ר זי"ע לשולחנו הטהור של הרה"ק מבעלזא. ולימים התבטא

החולים עד שהאמבולנס הגיע, ואכן לאחר זמן קצר חזר לאיתנו, כנגד כל דברי הרופאים. הסיבה שר' יהושע לא רצה ללכת בעצמו עם הבורשטיין, כי תקופה קודם לכן היה עוד אחד שהיה חולה אנוש ומרן זי"ע נענה להפצרות שהפצירו בו לשלוח הבורשטיין, והלכו אז הרה"ח ר' יהושע ז"ל עם להבחל"ח הרה"ח ר' ברוך טסלר, וכשהגיעו לבית החולים נחלקו מה בדיוק אמר להם מרן זי"ע לעשות עם הבורשטיין, זה אמר כך וזה אמר כך, ועשו כדעת שתייהם. אחר כך חזרו אל מרן זי"ע, ושאל אותם מה בדיוק עשו, וספרו לו, ואמר להם, לא כך אמרתי ולא כך אמרתי אלא דבר שלישי...

ולאחר הסתלקותו קברו אותו בבית החיים שם. **מרן שליט"א:** הרה"ק מבייטש היה בנו של האמרי נועם זי"ע, א ראפשיצער אייניקל. **גאב"ד ראדומישלא:** אבי זצ"ל בילדותו עוד ראה אותו.

*

גאב"ד ראדומישלא: ראיתי ענין נפלא מהגאון מראגטשוב זצ"ל עה"פ בפרשה (ג, יד) "וישב יוסף מצרימה הוא ואחיו וכל העולים אתו לקבור את אביו אחרי קברו את אביו", דלכאורה הוא כפל לשון. ותירץ שמתחילה קברו את יצחק לשמאלו של אברהם, והיה אברהם בצד ימין, ולאחר מכן כשהביאו את יעקב לקבורה לא יכלו לקבור לימינו של אברהם שזהו פחיתות ליצחק, ולכן הוציאו את יצחק מקרבו והעבירו לצד ימין של אברהם, ואז קברו את יעקב לשמאלו של אברהם, וזהו 'לקבור את אביו' יעקב, 'אחרי קברו את אביו' דהיינו יצחק שקברוהו מחדש.

מרן שליט"א: הרי היו כמה שיטות באיזה אופן נקברו האבות, ואלו שנכנסו לשם אמרו שנקברו באופן שמתאים לב' השיטות.

*

גאב"ד ראדומישלא: מרן שליט"א היה כעת לניחום אבלים אצל ר' שמואל מנדלסון הי"ו... אתו היה המעשה עם הבורשטיין...

מרן שליט"א: הוא הגיע לאמירת סליחות אצל מרן אאדמו"ר זי"ע ביוניאן סיטי ביום א' דסליחות, ובדרך חזרה לביתו לאחר הסליחות עבר תאונה קשה והיה בסכנת נפשות ממש, הרופאים אמרו שכבר לאחר מעשה, ואז השתמש מרן אאדמו"ר זי"ע עם הבורשטיין לרפואתו.

² ראה בגליון בצילא דמהימנותא (ראה תשע"ז) מה שסיפר הרה"ח ר' שלמה מייער הי"ו מבארא פארק: אני הייתי נוכח כשמרן זי"ע השתמש עם הבורשטיין ממרן הדברי חיים זי"ע שהיה ברשותו. היה זה כאשר באחד השנים לאחר אמירת סליחות חזר הרה"ח ר' שמואל מנדלסון הי"ו מיוניאן סיטי לבארא פארק, ובדרך התרחשה תאונה קשה והוא נפצע אנושות עד שהרופאים הרימו זיהם ביאוש ואמרו שאין להם מה לעשות. ניגש המשב"ק הרה"ח ר' יהושע ווייצנבלום ז"ל אל מרן זי"ע ואמר שצריכים להשתמש עם הבורשטיין כדי לרפאותו. מרן זי"ע הסכים ואמר לר' יהושע שיתן לו הבורשטיין וילך לעשות הסגולה, אבל ר' יהושע אמר שהוא בכוחות עצמו אינו רוצה, ואז הסכים מרן זי"ע לנסוע לבית החולים.

אני התלוויתי אז אל מרן זי"ע לבית החולים, ונכנסנו לחדרו, ור' שמואל שכב על המיטה בלי הכרה וללא שום תנועה כשראשו שמוט על המיטה. מרן זי"ע נתן בידי כף והניח עליו גחלת, והדליקו הגחלת, וכשהגחלת נעשה חם הניחו עליו חתיכה מהבורשטיין, והתחיל לצאת עשן, ולפתע ראינו שהחולה מגביה ראשו לעבר העשן, ורצייתי לקרב אליו את הכף, אבל מרן זי"ע החזיק בידי בחזקה, כאומר להשאיר את היד במקום הזה, והחולה קירב ראשו לעשן יותר ויותר, ונשם את העשן אל תוך גופו - והרופאים שעמדו שם לא האמינו למראה עיניהם - וכאשר תם העשן נשמט ראשו בחזרה על המיטה. כל אותו הזמן היה מרן זי"ע 'אש להבה' ממש.

מיד צוה עלינו מרן זי"ע להעבירו לרופא מסויים בבית חולים אחר, ואמר לנו להזמין אמבולנס, אבל שלא לעכב את החולה כאן בבית החולים אפילו לא לכמה רגעים, ולא להמתין עד שהאמבולנס יבוא אלא להוציאו תיכף ומיד, ואכן מיד הוצאנו אותו מבית החולים, והמתין על המיטה בחנייה של בית

לעבודת קודש זו אשר החלו כעת את תהליך ההכשרה לכהן כמדריכים לחתני אנ"ש. ולסיום האציל כ"ק מרן שליט"א מברכות קדשו לראשי הארגון להמשך ברכה והצלחה בכל אשר יעשו, ולזכות להעמיד בתים נאמנים בישראל ע"ד הסלולה לנו מרבוה"ק ללא כל מכשול ותקלה חלילה.

שב"ק פר' ויחי ח"י טבת

לתפילת מנחה ירד מרן שליט"א לפני התיבה כמידי שבוע, כאשר תפילת מנחה ארכה שעה ארוכה מתוך בכיות גדולות והתעוררות רבתי.

קבלת שבת התפלל לפני העמוד - הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א בן כ"ק מרן שליט"א (לרגל יומא דהילולא של רביה"ק הבני יששכר זי"ע).

בשוה"ט בליל שב"ק אחר מאכל הדגים החל מרן שליט"א לזמר הניגון 'שבת שלום ומבורך', ואמר, בבית נדבורנא נהוג שלאחר התפילה בליל שבת קודש מזמרים את הזמר הקדוש והעתיק 'שבת שלום ומבורך', כשעל פי המקובל את הניגון קיבל הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זי"ע מבעל ההילולא רביה"ק מוהרצ"א זי"ע מדינוב בעל בני יששכר, שנהג לזמרו על אזמר בשבחין והוא התאים את הניגון למילים שבת שלום ומבורך.

בזמירות בשוה"ט התכבדו, כל מקדש - הדומו"צ הרה"ג רבי יצחק שימון שליט"א רא"כ אורח חיים במרכז התורה, מה ידידות - הרה"ח ר' מאיר דוד שכטר מנהל ק"ק קרית צאנז, י"ה ריבון - הרה"ג ר' ישראל זאב פרידמן שליט"א רו"מ שמחה לאיש בירושלים. אחר מאכל הציממס עברו קבוצה מובחרת של כחמישים בחורי חמד הנמנים על 'דעם רבינס חבורה' ולמדו בימי חודש תשרי העעל"ט, לכה"פ 160 שעות רצופות.

בברכת המזון על הכוס התכבד - הרה"ג ר' חיים מוטצען שליט"א מפעיה"ק - נכד כ"ק מרן זי"ע. שבע ברכות (לחתן החבר נפתלי נ"י בהג"ר יעקב מאיר קראוס שליט"א מפעיה"ק, עם בה"ר גדליה דוד שווארץ מפעיה"ק) - בירך מרן שליט"א.

אח"כ נערך שמחת השלום זכר לרגל הולדת הבן להרב שמעון אלעזר קניג מפעיה"ק (ב"ר שמשון מביתר, וחהג"ר יצחק שימון שליט"א מפעיה"ק), להר"ר יעקב שלום שליסל מפעיה"ק (ב"ר אהרן זאב מבית שמש, וח"ר שמואל בורד מנהל כוללי הש"ס), ולבן הר"ר יוסף מאיר וולנר מקרית צאנז טבריה (ח"ר אברהם מרדכי שכטר מפעיה"ק). ועברו הקהל לקבל פירות.

מרן אאדמו"ר זי"ע, שהיתה זו רוח הקודש גלויה של הרב ממונקאטש, שהבין את רצונו ללכת לשם. עוד אמר מרן אאדמו"ר זי"ע, שיודע שבפעם אחרת היה עוד איזה אורח בנש"ק אצל הרב ממונקאטש שגם רצה ללכת לשולחנו של הרה"ק מבעלזא, והוא הלך אבל לא היה יכול לחזור... אולם עלי ראה שכוונתי לשם שמים באמת, לכן לא מנע בעדי.

גאב"ד ראדומישלא: שמעתי מחותני זצ"ל, שכאשר חזר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זצ"ל לעיר בעלזא, אמר, שבחיי אביו הרה"ק מהר"י זי"ע היה מוסר בכל יום שיעור בגמ' ותוס', ולאחר הסתלקות אביו אמרו לו שזה לא מתאים שימסור שיעור וכו', והוא סובר שכל מה שהיה צריך לילך לגלות בתקופת המלחמה היה מחמת אותו ביטול תורה...

וכיבד את מרן שליט"א בלחיים, ואחלו זה לזה.

גאב"ד ראדומישלא: חותני זצ"ל אמר בשם כ"ק האדמו"ר מסטניסלב זצ"ל, על מש"כ רש"י בתחילת הפרשה, פרשה זו סתומה לפי שביקש יעקב לגלות את הקץ וכו', והיינו דזה מורה על הגלות. והנה סיום פרשת ויגש ויפרו וירבו מאד" נסמך לתחילת 'ויחי', ואות ד' של מאד עם ו"י של ויחי, הם יחד 'דוי', ועל זה מבקשים, "דוי הסר", שיהא בנפרד פרשיות ויגש ויחי, שזה מורה על הגאולה.

מרן שליט"א: נסתמו עיניהם וליבם... כל כלל ישראל זקוק לרחמי שמים מרובים. ושוחחו על המצב הקשה בארצנו הק', ונפרדו לשלום.

יום חמישי פר' ויחי ט"ז טבת

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה יקותיאל יהודה נ"י בן הר"ר יהושע פאלק בלומנטל מאלעד (ב"ר אלכסנדר משה מפעיה"ק, וח"ר אפרים יחיאל ריימון מב"ב), ולהבחור הבר מצוה יחזקאל שרגא נ"י בן הר"ר יחיאל מיכל ברנט מחיפה (ב"ר אהרן מפעיה"ק, וח"ר מרדכי ברנדסדורפר מב"ב).

אח"כ נקראו לקו"פ הרה"ג ר' חיים יהודה אייזנבך ר"מ בישיבה"ק לצעירים דברי חיים פעיה"ק לקבל ברכת הקודש לרגל התמנותו לכהן כיו"ר ארגון 'דרכי חיים' - ארגון ההדרכה לחתני אנ"ש. יחד עמו נכנס יחד עם הר"ר יקותיאל יהודה דייטש הי"ו מפעיה"ק, שנבחר לכהן כמזכיר הארגון.

מרן שליט"א ביקש לשמוע עוד על פעילות הארגון, בתוך הדברים מינה כ"ק מרן שליט"א אף את הגאון רבי מרדכי לוינשטיין שליט"א דומו"צ קרית צאנז נתניה לכהן כרב הארגון, אשר על פיו ישק כל דבר הלכה בעניני הבית. וכמו כן האציל מרן שליט"א מברכות קדשו לאברכים החשובים שליט"א הראויים

תוכן הפלפול שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

דכהני שלוחי דידן ואין קדושתו רק כתשמישי מצוה שאפשר להסירו מקדושתו עיין בלויית חן שם, ולכן שפיר הורה לראובן יען כי פחו כמים אל תותר והעביר בכורותו וכהונתו ליוסף.

והנה נודע מה שהקשה הפנים מאירות (ח"ב סי' קמ"ז) בהא דאיבע"ל בנדרים (דף ל"ה ע"ב) אי כהני שלוחי דידן נינהו או שלוחי דרחמנא, דהרי בהכרח דכהני שלוחא דרחמנא מהא דדרשינן (חולין דף י"ג ע"ב) איש איש מכאן שעכו"ם נודרים נדרים ונדבות כישראל, ואי שלוחי דידן היכא מצי עכו"ם להביא קרבן לה' הרי אין שליחות לעכו"ם, וע"כ דשלוחא דרחמנא נינהו.

ובצל"ח (חולין דף כ"ב ע"ב) כתב ע"ז דאין זו קושיא כלל, דהא דאיבעיא שמא כהני שלוחי דידן היינו רק לגבי ישראל משא"כ עכו"ם לא בעי שליחות כלל, והיינו דרק ישראל שמחוייב להביא קרבן חובה וחובת נדרו, ואם לאו מדין שליחות לא יצא ידי חובתו, דבמה שמוסר קרבנו לא עשה עדיין כלום אם לא מטעם שליחו של אדם כמותו, על כן מיבעי ליה להש"ס אם הכהן ה"ה שלוחא דרחמנא ובעל הקרבן יצא יד"ח תיכף כשמסר הקרבן לכהן דיד כהן כיד גבוה, או דשלוחי דידן נינהו והכהן בעבודתו עושה שליחות הבעלים ורק כאשר נקרב הקרבן יצא יד"ח ע"י שלוחו כמותו, וכ"ז שייך רק גבי ישראל שמחוייב להביא קרבנו, אבל בעכו"ם דליכא ביה חיובא כלל לקיים נדרו כי אין בו איסור כל יחל אין צריך כלל שליחותו, ולגבי עכו"ם לא קמבעיא לן כלל דפשיטא דלגבי עכו"ם כהני שלד"ר נינהו כיון דלא שייך בהו שליחות עכתו"ד. וכע"ז תי' בבית מאיר בהגהותיו עמ"ס נדרים שם.

ודברי הצל"ח עולים יפה רק אי נימא דב"ג אינו מצווה על כל יחל, דלפי"ז יש לחלק בין ישראל לעכו"ם, אבל אי גם ב"ג מצווה בכל יחל ליכא נפק"מ בין נכרי לישראל, והדק"ל דהיכא הו"א דכהני שלד"ר הלא אין שליחות לנכרי, ובהכרח צ"ל דכהני שלד"ר נינהו ודו"ק.

ובמק"א הארכנו בהאי ענינא אי נכרי מצווה בכל יחל, דתלוי ברבוותא דתוס' במסכת ע"ז (דף

בתוה"ק ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישממנו יוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אותך, ובמדרש (הובא בפרשת דרכים דרוש כ"ו, וכן ביש"מ בפרשתן) והשב זה יוסף ישיב זה עשיו, ואין לו מובן מה ענין הזכרת ענין שמנו של עשיו לכאן.

ואפ"ל בזה בדרך דרוש, דהנה נודע מה שכתבו המפוי' דמה שנחלקו שבטי י-ה על יוסף ויקנאו בו אחיו על שעשה לו אביו כתנת פסים, דח"ו לא עלתה על דעתם ח"ו איזה קנאה גשמית, אלא דכיון שעד שלא נבנה המשכן היתה עבודה בבכורות, ויעקב שזכה בכבודה כשקנאה מעשיו מסרה ליוסף על כן הלבישו כתנת פסים בגד כהונה, עיין פלח הרימון (אופן י') דכתנת הפסים שעשה יעקב ליוסף היו מבגדי כהונה, וכ"ה בידי משה על המדרש (ב"ר פ"ד, טז) בשם הזוה"ק שיוסף לבש ד' בגדים כנגד ד' בגדי כהונה, (בתו"ש פר' וישב פל"ז את ק"מ, העיר שלא נמצא כן בזוה"ק, וציין למ"ש בכלי יקר ע"ש), וכ"כ הגאון מראגטשוב בצפנת פענח (פר' וישב) שהאריך דכתנת הפסים היו בתורת בגד"כ, ולכן נעשה דווקא על בית יד, יעו"ש.

וי"ל דדבר זה נחלקו השבטים על יוסף, דיעקב שהוריד את ראובן מבכורתו ומסרה ליוסף, ס"ל דהני כהני שלוחי דידן נינהו, וממילא כיון שהוא ראש שבטי ישראל רשאי למנות לשליח את מי שיחפוץ, ועל כן היה בידו להעביר הכהונה אל יוסף, אמנם השבטים ס"ל דכהני שלוחי דרחמנא נינהו, וכיון שראובן נולד ראשון, לו משפט הבכורה, וא"א לסלקו.

ויש להמתיק עוד, דהשבטים סברו דכיון דכהני שלוחי דרחמנא א"א להעביר הכהונה מאת ראובן שנתקדש בכבודה, ואף כי חילל יצועי אביו, מ"מ נשאר בקדושתו וא"א להורידו, וכענין שכתב בלויית חן (פר' ויקרא) דלמ"ד דכהני שלוחי דרחמנא הו"ל הכהנים כתשמישי קדושה שנשארו בקדושתן לעולם וא"א להסיר קדושתן, ועל כן טענו שאין יוסף יכול לקחת הכהונה מן ראובן דקדושתו קיים לעולם, אמנם יעקב ס"ל

הריב"ש (סי' שכ"ח) וז"ל, כתבת שראית ר"י בן הרא"ש שכתב בשם אביו דמקנה דשלב"ל אם נשבע קנה וכו', וראיתו ממכירת בכורה שמכר עשו ליעקב וכתוב השבעה לי ע"כ. תשובה לא הרא"ש ולא ר"י בנו חתימי עליה, ואין לתלות בגברי רברבי סברא כזו שאין לה על מה שתסמוך, גם הראיה שהביאו אין לה עיקר לפי שהיה קודם הדיבור, ומאן לימא לן שלא היה אדם מקנה דשלב"ל אז, והשבעה היתה לרווחא דמלתא שלא יערער לפי שהיה איש זרוע ע"כ והם דברינו עצמן וכו' עי"ש. אמנם כבר ציינו בזה שהדברים מפורשים להדיא בפ"י הטור עה"ת (בראשית כ"ה, ל"א), דבשבעה מהני אף בדשלב"ל, ועיין בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ג ח"ב סי' קס"ג) שהאריך בדברי הריב"ש עי"ש, וראה בישמח משה (פר' תולדות, ד"ה ויאכל וישת) מש"כ בזה.

עכ"פ מבואר דמש"ה חלה מכירת הבכורה אע"ג שהיתה דבר שאין בה ממש ודבר שלא בא לעולם משום שהיה בה שבועה, ואמנם יל"ע בזה לפימ"ש היש"מ (פר' תולדות עה"פ מכרה כיום אופן ה') בהא דנחלקו קמאי אי האבות יצאו מכלל ב"ג, דאלו ואלו דא"ח הן, דמאז אברהם אבינו דכתיב ביה הנפש אשר עשו בחרן ניתן הבחירה בידם וביד זרעם וביד כל הנלוים אליהם, אם לקבל ע"ע עומ"ש להיות בדין ישראל, או להחזיק עצמו כב"ג עי"ש, לפי"ז עשיו שפקר ויצא לתרבות רעה לעבור על כל התורה לקח לנפשו להיות בתורת ב"ג, [ומה דאמרו בגמ' (קידושין דף י"ח ע"א) על עשיו ודלמא ישראל מומר שאני (עיין רמב"ן ויקרא כד, י), י"ל דתליא בפלוגתא דאמוראי שם, דהרי רב חייא בר אבין בשם רבי יוחנן הוכיח דעכו"ם יורש את אביו מדכתיב כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר, הרי דס"ל דעשיו היה דינו כנכרי, ודו"ק].

ומעתה כיון דעשיו הו"ל דין ב"ג, א"כ דב"ז דמש"ה חל מכירת הבכורה משום שהיה בה שבועה, ניחא רק אי נימא דב"ג מצווה על כל יחל, וא"כ אהני השבועה של עשיו דבכך סמכא דעתיה וגמר ומקני בכל גווני, משא"כ אם ב"ג אין מצווה על כל יחל אין בשבועתו כלום ולא קנה יעקב הבכורה.

מעתה יבואר דברי המדרש, שאמרו השבטים

ה' ע"ב, ד"ה מנין) בהא דא"ר אלעזר מנין למחוסר אבר שאסור לב"ג דכתיב ומכל החי וכו', הקשו וז"ל ותימה מ"ט לא חשיב ליה בהדי ז' מצות שנצטוו ויתחייבו עליו מיתה, ואין לומר משום דאזהרתיה לא כתיבא בהדיא, הא מכלל הן אתה שומע לאו כדררשינן מכל עין הגן אכל תאכל ולא גזל, ודבק באשתו ולא באשת חברו, אלא י"ל דהאי קום עשה הוא, דמאיש איש מרבינן שהעכו"ם נודרים נדונ"ד כישראל, ואם נדר מחוסר אבר אמרינן ליה קום והבא קרבן שלם, וקום ועשה לא קחשיב, והגרע"א בגליון הש"ס הקשה דיל"ע למה אומרים לו הבא קרבן שלם, וכי מחוייב הוא בכך להביא קרבן שלם אף בנדר ואמר הרי עלי אפ"ה הרי אין ב"ג מצווה על לאו דלא יחל ועל מוצא שפתיך, רק דברוצה להביא מחוסר אבר אמרינן לו אל תביא, אבל להביא אחרת מנלן, הרי דנקט הגרע"א בפשיטות דאין ב"ג מצווה בכל יחל.

גם במל"מ (הל' מלכים פי' ה"ז ד"ה ודע) כתב דמדברי התוס' דידן משמע דבב"ג איכא כל יחל, ותמה על דבריהם דמנלן, והאריך טובא בהאי ענינא, ושוב הביא שמצא דאיפלוגי בזה בירושלמי (פרק בתרא דניזיר ה"א) עי"ש.

נודע מ"ש האוה"ח הק' בפר' תולדות כמאה"כ (כה, לג) ויאמר יעקב השבעה לי יום וישבע לו וימכור את בכורתו ליעקב, וזל"ק, טעם שהוצרך לשבועה להיות כי יש בבכורה פרטים שהם דברים שאין בהם ממש כמו הכבוד והמעלה שעליהם הקפיד יעקב לעבודת בית אלקיננו שהיא בבכורות, וכפי תורתנו הקדושה אין אדם מקנה לא במכר ולא במתנה דבר שאין בו ממש כידוע, לזה נתחכם לזכות בדבר על ידי שבועה וכ"ה הסכמת פוסקי התורה, כי השבועה חלה בין על דבר שיש בו ממש ובין על דבר שאין בו ממש (יו"ד סי' רל"ט ס"ג), והוא אומרו השבעה לי. והנה שבועה זו לא תספיק לקנין דבר שלא בא לעולם, כי טעם דאין אדם מקנה דשלב"ל היא לצד דלא סמכא דעתיה דלוקח וכו' וכן מוכח בב"מ (דף ס"ז ע"ב), אבל אם היה דעתו סומכת היה נקנה, ושבועה לא תועיל בזה וכו'.

והוסיף שם האוה"ק, שוב בא לידי ספר

כמפורש בקרא (בראשית יג, יד-טו) וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפנה ונגבה וקדמה וימה, כי את כל הארץ אשר אתה ראה לך אתננה ולזרעך עד עולם, וכן (שם טו, ז) ויאמר אליו אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים לתת לך את הארץ הזאת לרשתה, ודיבורו של הקב"ה נחשב כמעשה (שבת דף ק"ט ע"ב), א"כ באותה שעה הקנה השי"ת לאברהם את הארץ לנחלה, והיאך ס"ד לומר דאברהם לא זכה בארץ ישראל.

ותי' עפימ"ש רש"י (פר' לך י"ג ז) עה"פ ויהי ריב בין רועי מקנה אברהם ובין רועי מקנה לוט, והכנעני והפריזי אז יושב בארץ, לפי שהיו רועי של לוט רשעים ומרעים את בהמתם בשדות אחרים, ורועי אברהם מוכיחים אותם על הגזל, והם אומרים ניתנה הארץ לאברם ולו אין יורש ולוט בן אחיו יורשו ואין זה גזל, והכתוב אומר והכנעני והפריזי אז יושב בארץ, עי"ש, ולעיל בפסוק (י"ב, ו) והכנעני אז בארץ פרש"י שהיה הולך וכובש את הארץ מזרעו של שם, מעתה י"ל דאמנם קנה אברהם את הארץ בדבר ה', אלא דשוב נכבשה הארץ ע"י הכנענים, וא"כ יש מקום לומר דאע"פ שניתנה הארץ לאברהם במתנה גמורה מ"מ כאשר כבשוה הגוים יצאה מרשותו, ושוב לא היתה מוחזקת בידו, עי"ש.

אלא דכ"ז עולה יפה דווקא אי אמרינן דעכו"ם בני כיבוש מלחמה נינהו, וי"ל דזכו בארץ ע"י שכבשו אותה להיות שלהם, אך מצינו בזה סוגיות חלוקות, דבגמ' גיטין (דף ל"ז ע"ב) אמר ר"ל מנין לעכו"ם שקנה את העכו"ם למעשה ידיו שנא' וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו, אתם קונים מהם ולא הם קונים ממכם, ולא הם קונים זה מזה, וכו' ה"ק ולא הם קונים מזה לגופו, יכול לא יקנו את זה למעשה ידיו אמרת ק"ו וכו', ואימא הני מילי בכספא אבל בחזקה לא, אמר רב פפא עמון ומואב טהרו בסיחון, ופרש"י דחזקה היינו חזקה של עבדות כגון הלבישו הנעילו והרחיצו וכו', והתוס' (ד"ה אבל) פירשו דקאי על כיבוש מלחמה עי"ש.

ונודע קו' המחנה אפרים (הל' עבדים ס' ג) מהא דסנהדרין (דף נ"ט ע"א) דכל דבר שנאמר לב"נ ולא

לו ישטמנו יוסף והשב זה יוסף, דכאשר ראו השבטים שעלה יוסף לגדולה ונתקיים בו חלומותיו, מוכח מזה דה' הצליח דרכו וכדין ניתן לו הבכורה והכהונה מיעקב אביו, דשפיר היה יכול לקחת הבכורה מראובן משום דכהני שלוחי דידן נינהו ואין דינם כתשמישי קדושה, אלא דלפי"ז קשה דא"כ היאך עכו"ם מביאים נדרים ונדבות הרי אין שליחות לעכו"ם, ועכצ"ל דלגבי עכו"ם לא בעי שליחות כלל שהרי אינו מצווה להביא נדרו דליכא בל יחל בעכו"ם, מעתה יתעורר עשיו למעון דלא חל כלל מכירת הבכורה דהרי הו"ל דשלב"ל, ואין לומר דמ"מ אהני כיון שנשבע, דהרי עכו"ם אינו מצווה בכל יחל, וז"ש דע"י דישטמנו יוסף והשב לנו על כל הרעה, כי נתברר שהצדק עמו דכהני שלוחא דידן, מכח זה ישיב זה עשיו ללחום עמנו בטענה כי הבכורה שלהם וממילא דגם הברכות שייכים להם, וכנודע דכל מה שזכה יעקב בברכות הוא מכח מה שזכה בבכורה כמבואר בסוף פר' תולדות וברש"י שם, ודו"ק, וי"ל דעל כן כאשר דיבר אליהם יוסף לפייסם אמר להם, אל תיראו כי התחת אלוקים אני, דנתכון להפיש דעתם כי אין הם אשמים המה שאירע כי מה' יצא הדבר, וזה שאמר להם בניחותא "כי" מלשון דהא התחת אלוקים אני שבאמת הנני שליח ה' דכהני שלוחא דידן וממנו יצאו הדברים.

*

עוד אפ"ל בזה, בהקדם לבאר מ"ד במד"ר פר' וישב (פ"ד ס"ח) עה"פ (תהלים סו, ה) לכו וראו מפעלות אלוקים וכתוב בתריה הפך ים ליבשה, למה וישנאו אותו בשביל שיקרע הים לפניהם, ותמוה.

וי"ל עפמ"ש כ"ק אאדמו"ר זצ"ל"ה (דרוש לפ' משפטים) לבאר במה שהאריכו קמאי לדון בענין אם אר"י היתה מוחזקת לאבותינו, עיין בגמ' ב"ב (דף ק"ט ע"ב) דהיא גופה מסתפקא ליה (למשה) אי אר"י מוחזקת לנו מאבותינו או לא, דכתיב ונתתי אותה לכם מורשה אני ה' ירושה היא לכם מאבותיכם או דילמא מורישינן ואינן יורשינן עי"ש. דלכאו' היאך שייך לומר דאר"י לא היתה מוחזקת לאבותינו הלא הקב"ה אמר לאברהם שיתן לו את הארץ, ולא היתה ההבטחה שיתן לזרעו אחריו,

ואבר ובשר הפורשין מן המפרכסת אע"פ ששחט בה ישראל שני סימנים הרי זה אסור לבני נח משום אבר מן החי, עכ"ל, והקשה הכסף משנה מסוגיא דחולין (דף קכ"א ע"ב) הרוצה שיאכל מבהמה קודם שתצא נפשה חותך כזית בשר מבית שחיטתה ומולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה וממתין לה עד שתצא נפשה אחד ישראל ואחד עכו"ם מותרים בה, וכ"כ הרשב"א בתורת הבית דבבהמה ששחטו ישראל שרי בני מעיים או אבר שפירש ממנה קודם שיצאה נפשה גם לעכו"ם, וסיים שם (הרשב"א) שהרמב"ם לא כתב כן שהוא פסק בספר שופטים דלישראל שרי ולעכו"ם אסור ולא ידעתי טעם לדבריו וכו'.

ובלח"מ כתב דהרמב"ם דחאה מהלכה להך ברייתא דעכו"ם מותר במפרכסת, דטעמא דההוא ברייתא הוא משום דליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור ולכך שרי גם לעכו"ם, אך לפי"מ דאי' בסנהדרין גבי יפת תואר דאסור לעכו"ם משום דלא שייך בזה האי כללא דליכא מידי דלישראל שרי וכו' משום דלאו בני כיבוש ניהו, א"כ ה"ג אמרינן לגבי בהמה המפרכסת דלעכו"ם אסור אע"ג דלישראל שרי משום דלאו בני שחיטה ניהו, וכבר הקשו כן התוס' בחולין שם ותירצו. (לפנינו בתוס' ליתא פירוקא להאי קושיא, וכבר העיר ע"ז בהג"ה הרש"ש שם), והרמב"ם ס"ל דלאו קו' הוא דסוגיות חלוקות הם, וההוא סוגי' דסנהדרין סברא כר"א בן יעקב דאמר מפרכסת אסירא לעכו"ם ולא קשה מהאי כללא דליכא מידי וכו' דאמרינן שאני מפרכסת דלאו בני שחיטה ניהו, וההיא ברייתא דחולין דאמרינן דגם לעכו"ם מותר פליג על ראב"י וס"ל דלא מחלקינן בכך דמשום דלאו בני כיבוש או שחיטה נאסר להם עכתו"ד. הרי דהלח"מ מפרש דנחלקו הסוגיות בכך אי אמרינן הך סברא דכיון דלאו בני כיבוש ניהו או לאו בני שחיטה מש"ה שפיר יתכן לאסור לעכו"ם אף דלישראל שרי. ואולם יתכן לומר עוד עפי"מ דכתבו התוס' (והו"ד להלן) דלאו כו"ע ס"ל הך כללא דליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור, וא"כ י"ל כמו דמשמע בפשטות הגמ' שבהא גופא פלוני אם אמרינן הך כללא דליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור, דרב

נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לב"ג, ומקשינן אדרבה מדלא נשנית בסיני לב"ג נאמרה ולא לישראל, ומשני ליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור, ולא והרי יפת תואר דלישראל מותר ולעכו"ם אסור, התם משום דלאו בני כיבוש ניהו, וא"כ האיך עמון ומואב טהרו בסיוחון הרי עכו"ם אינם קונים בכיבוש מלחמה, (וכן הקשו חת"ס בחי' לגיטין שם, מרגניתא דר"ב פר' חקת, ראש דוד פר' בלק, ובספרי האחרונים דנו הרבה בזה).

ומכבר אמרתי בזה עפמ"ד במס' חולין (דף ל"ג ע"א) אמר רב אחא בר יעקב ש"מ מדר"ל (דאמר דמשנחתך הקנה הוי הריאה כמנחא בדיקולא וראוי לאכילה) מזמנין ישראל על בני מעיים ואין מזמנין עכו"ם על בני מעיים, מ"ט ישראל דבשחיטה תליא מילתא כיון דאיכא שחיטה מעלייתא אישתרו להו, עכו"ם דבנחירה סגי להו ובמיתה תליא מילתא הני כאבר מן החי דמי, אמר ר' פפא הוה יתיבנא קמיה דרב אחא בר יעקב ובעי דאימא ליה מי איכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור ולא אמרי ליה דאמינא הא טעמא קאמר, ומסיק בגמ' תניא דלא כרב אחא בר יעקב הרוצה לאכול מבהמה קודם שתצא נפשה חותך כזית בשר מבית השחיטה ומולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה וממתין לה עד שתצא נפשה ואוכלו אחד עובד כוכבים ואחד ישראל מותרין בו, מסייע ליה לרב אידי בר אבין וכו' הרוצה שיכריא חותך כזית בשר מבית שחיטתה של בהמה וכו' אחד עכו"ם ואחד ישראל מותרין בו, עי"ש.

ויל"ד למה באמת לא הקשה רב פפא הך קו' לרב אחא בר יעקב, וממנ"פ אי קשיא ליה הו"ל להגיד את אשר בלבו, ואי לאו קושיא הוא א"כ מאי קאמר ובעי דאימא ליה וכו'.

ויתכן בזה דהנה התוס' (ד"ה אחד) הקשו על מה דאמר ר"פ מי איכא מידי וכו', הא אמרינן בסנהדרין דיפ"ת אסור לעכו"ם הגם דשרי לישראל משום דלאו בני כיבוש ניהו, א"כ ה"ג י"ל במפרכסת דשפיר אסור לעכו"ם הגם דשריא לישראל דשאני עכו"ם דלאו בני שחיטה ניהו עי"ש, ואמנם הרמב"ם פסק (פ"ט מהל' מלכים הי"ג) כל שאסור על ישראל משום אבר מן החי אסור על בני נח ויש שבני נח חייבין ולא ישראל וכו'.

ועפ"ז א"ש דברי הגמ' בחולין שם דאמר רב פפא הוה יתיבנא קמיה דראב"י ובעי דאימא ליה מי איכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור ולא אמרי ליה דאמינא הא טעמא קאמר, ויל"פ דנתכוון דכיון דראב"י אמר האי הלכה אליבא דר"ל לכך לא היה להקשות לו דהרי ר"ל לית ליה הך כללא, וז"ש ר"פ הא טעמא קאמר היינו מה דקאמר ראב"י שמע מינה מדר"ל והיינו דאם ראב"י היה אומר האי הלכתא בסתמא היה קשיא ליה הך מילתא דמי איכא מידי וכו', אבל כיון דאמר דבריו אליבא דר"ל שוב לא היה יכול להקשות לו דהרי לדידיה בהכרח צ"ל דלית ליה כלל האי כללא דהרי חצ"ש אף דמותר לישראל אסור לעכו"ם, ודו"ק.

ובכך יבואר היטב שיטת הרמב"ם דס"ל דלא קי"ל כהך כללא דליכא מידי וכו' כי בכמ"ק סתם הש"ם כר"פ דעמוז ומואב טהרו בסיחון, והיינו דעכו"ם קונין בכיבוש מלחמה, ולפי"ז מוכח מהא דיפ"ת דשרי לישראל ואסור לעכו"ם דליתא להך כללא, ודו"ק.

עכ"פ נמצא דהא אם אר"י מוחזקת לנו מאבותינו תליא בכך אי קי"ל כהך כללא דליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור, דאי נקטינן להאי כללא עכצ"ל דעכו"ם לאו בני כיבוש מלחמה נינהו, וא"כ לא זכו הכנענים בארץ כשכבשוה מזרעו של שם, וממילא דנשאר אר"י בחזקת אברהם אבינו שקנאה במתנת השי"ת ומוחזקת לנו מאבותינו, אבל אי ליתא להאי כללא וממילא דעכו"ם בני כיבוש נינהו, א"כ זכו הכנענים בארץ כאשר כבשוה ואר"י אין מוחזקת לנו מאבותינו, ודו"ק.

והנה במד"ר (שמו"ר כ"א, ו) שכאשר בא מרע"ה לבקוע את הים מיאן לשמוע לו עי"ש, והקשו המפוי' דהיתכן שהים התנגד ליבקע הלא מראשית כזאת כבר הותנה עמו בכריאת העולם שיקרע לפני בני ישראל בצאתם ממצרים, וכדרדשו חז"ל (ב"ר ה, ד) עה"פ וישב הים לאיתנו לתנאו, וכתבו המפוי' דכיון דהתנאי היתה על מה שנא' ועבדים וענו אותם ארבע מאות שנה, סבר הים שכיון שלא נשלם הזמן עדיין לא חל חובת קיום התנאי להיבקע לפניהם.

אהא בר יעקב לית ליה כלל האי סברא דליכא מידי וכו' אלא דשפיר יתכן להתיר לישראל הגם שאסור לעכו"ם, והברייתא דמתיר ב"מ לעכו"ם ס"ל הך סברא דליכא מידי וכו', ושמחתי מאוד כששו"ר בתשו' חת"ס (חיו"ד סי"ט ד"ה ועיין) שכתב בתו"ד דהלכתא כרב אחא בר"י דשפיר איכא מידי דאסור לנכרים ושרי לישראל וכן הוא להדי' ברבנא פ' בראשית דחד מ"ד ס"ל כן ועי"ש ביפ"ת, (כוונתו דבמד"ר בראשית (פי"ה ס"ה) רבי שמואל ורבי אבהו ורבי אלעזר בשם רבי חנינא אמרו ב"נ שבא על אשתו שלא כדרכה חייב מיתה, ובגמ' דידן (סנהדרין דף נ"ח ע"ב) אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא ב"נ שבא על אשתו שלא כדרכה חייב שנאמר ודבק ולא שלא כדרכה, אמר רבא מי איכא מידי דישאל לא מיחייב וכותי מיחייב, אלא אמר רבא ב"נ שבא על אשת חבירו שלא כדרכה פמור מ"ט באשתו ולא באשת חבירו ודבק ולא שלא כדרכה, הרי דהמד' נקט דר' חנינא ס"ל דאיכא מידי דאסור בב"נ אף דשריא בשראל, ואמנם ביפ"ת שם כתב דאפשר דס"ל לר"ח הגם בישראל אסור שלא כדרכה עי"ש).

לפי"ז מיושב קו' המחנ"א די"ל דהא דאמרינן בסנהדרין דעכו"ם לאו בני כיבוש היינו דווקא אליבא דמאן דס"ל האי כללא דליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור, דלדידיה הוכרח לתרץ דהא דעכו"ם אסור ביפ"ת היינו משום דלאו בני כיבוש נינהו, אך סוגי' הגמ' בגיטין לית ליה הך כללא דליכא מידי וכו', ולכך שוב לא בעינן לדחוקי לומר דעכו"ם לאו בני כיבוש נינהו ושפיר קא משני דעמוז ומואב טהרו בסיחון, ודו"ק.

והדברים מתאימין ביותר בגמ' גיטין שם לפי"מ שהקשו התוס' בחולין בהך כללא דמי איכא מידי וכו', דהרי חצי שיעור מותר לישראל ולעכו"ם אסור (דהרי לא ניתנו שיעורים לב"נ), ותירצו דחצ"ש אסור מה"ת, ולריש לקיש דס"ל דחצ"ש מותר מה"ת לית ליה האי כללא דליכא מידי וכו' עי"ש, ולפי"ז א"ש דהנה בגיטין שם קא שקיל ומרי הגמ' אליבא דר"ל כמבואר שם, ולכן כיון דר"ל לית ליה להאי כללא דליכא מידי וכו' ממילא לדידיה אין הכרח כלל לומר דהא דיפ"ת אסור לעכו"ם משום דלאו בני כיבוש נינהו וממילא שפיר מתרץ דעמוז ומואב טהרו בסיחון ודו"ק.

ואר"י אינה מוחזקת לנו מאבותינו, ומינה דשפיר י"ל דהתחיל גזירת השעבוד כבר מלידת יצחק, ובכך אין שום מקום לטענת הים לעכב את קריעת ים סוף, וז"ש בשביל שיקרע הים לפניהם, ודו"ק.

עוד נקדים מ"ש בשמע יעקב (סוף עמוד ש"ג) שעמלק בא להלחם עם ישראל, בראותו שיצאו ממצרים קודם שנשלם הזמן, והיינו עפמ"ד ברש"י עה"פ (בראשית לו, ז) וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו, דבמדרש אגדה שהלך עשיו מפני שט"ח של גזירת כי גר יהיה זרעך המוטל על זרעו של יצחק אמר אלך לי מכאן אין לי חלק לא במתנה שניתנה לו הארץ ולא בפרעון השטר עי"ש. לכך כשראה עמלק נכדו של עשיו שיצאו ממצרים קודם הזמן, דן מכך דהנותר מחובת הגלות דד' מאות שנה יפול עליו, וא"כ גם לו מגיע חלק בירושת הארץ לכך בא להילחם ולתבוע חלק בארץ ישראל.

ובמשען המים (פר' תולדות) כתב דכ"ז שבא עשיו בטענה שאין לו חלק לא במתנה ולא בפרעון ניהא רק אי נימא דאר"י ירושה הוא לנו מאבותינו, ולכך בא בטענה דהדין נותן דמי שיורש את אביו הוא יפרע חוב אביו, ולכן י"ל כנ"ל דכאשר ראו שכנ"י לא פרעו את השטר חזר לתבוע חלקו בירושת הארץ, אבל אם אר"י אין מוחזקת לנו מאבותינו לא שייך לומר הכי.

מעתה יבואר מאמר המדרש, שאמרו השבטים לו ישטמנו יוסף והשב וכו', השב זה יוסף דנתייראו השבטים עתה כי ראינו שעלה יוסף לגדולה וה' הצליח דרכו, וכאמור ויהי ה' את יוסף, ומוכח מזה דצדק בשיטתו במה שאמר עלינו שאנו אוכלים אבמה"ח, כי אילו ח"ו היה מוציא עליהם דיבה רעה לא היה עולה לגדולה, כי המדבר לשה"ר כבר כרתו דוד שנא' יכרת ה' כל שפתי חלקות (עי' ערכין דף ט"ז ע"ב), וכן אמרו שם שאמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לעמוד במדור אחד, והטעם שצדק במחלקותו דהוי אסור באכילת אבמה"ח כי גם חצ"ש אסור מה"ת, ולפי"ז י"ל כהך כללא דליכא מידי דשריא לישראל ואסור לב"ג, וקשיא דהרי יפ"ת לא הותרה אלא לבנ"י, וצ"ל דשאני התם דלאו בני כיבוש ניהו, מעתה לאחר שהקב"ה נתן את אר"י

אולם הרי נודע מש"כ המפ"ש דשפיר השלימו גזירת השעבוד במצרים, כי גזירת הגלות התחיל מלידת יצחק דמשעה שנולד היה ראוי ליקרא כי גר יהיה זרעך (עי' רש"י בראשית טו, יג), והוא ממדרש שוח"ט (תהילים י"ח) א"ר שמואל לפי שהיה הקב"ה מפתה את משה כל שבעת ימי הסנה שילך בשליחותו וכו', אמר להקב"ה רבון העולם כבר חשבתי מה שאמרת לאברהם אבינו בין הבתרים ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה, ועדיין לא נשלמו ולא עשו שם אלא מאתים ועשר, א"ל הקב"ה לא כמו שאתה מחשב לעצמך, שמיום שנולד יצחק הקדמתי להם הקץ ודלגתי אותו וכו' וכבר נשלם עי"ש.

אלא דכ"ז ניהא רק אם אר"י עדיין לא היתה מוחזקת לאבותינו, דאז שפיר קרינן ביה באותו זמן כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, אבל אם אר"י כבר היתה מוחזקת לאבותינו, ליכא למימר שמאותו שעה התחיל גזירת הגלות, דהרי היו בארצם שלהם וכמ"ש המפ"ש.

והנה במאה"כ בריש פר' וישב ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם, פרש"י שהגיד לאביו שאוכלין אבמה"ח עי"ש, ותמוה דהיאך יתכן על שבטי קה שיאכלו אבמה"ח שנאסר אפי' לבני נח, ובשמע יעקב למהר"י אלגאזי (פר' וישב, עמוד קנ) כתב שאכלו חצי שיעור, וס"ל כהא דאי' בחולין (דף ק"ב ע"א) אמר רב אבמה"ח צריך כזית מאי טעמא אכילה כתיב ביה (פרש"י דאין אכילה פחות מכוית), וסברו כר"ל דחצי שיעור מותר מן התורה, ויוסף שחלק עליהם ס"ל כשיטת רבי יוחנן דחצי שיעור אסור מה"ת, עי"ש. וכ"כ בס' פרשת דרכים זוטא לבעל המלה"ר (אות צ"ב) עי"ש, ויש להמתיק דהרי ר' יוחנן מזרעא דיוסף קאתי, כמבואר בגמ' ברכות (דף כ' ע"א), לכך אויל בשיטת בית אבותיו.

לפי"ז יבואר מ"ש המדרש למה וישנאו אותנו, דרצ"ל שלכן הכריעו להלכה דחצ"ש מותר מה"ת, כי עי"ז בהכרח צ"ל דשפיר איכא מידי דשרי לבנ"י ואסור לב"ג, וממילא דלא קשיא מהא דלא הותרה יפ"ת אלא לבנ"י בלבד, ושפיר י"ל דגם לעכו"ם מהני כיבוש מלחמה, וממילא דכאשר הכנענים כבשו את הארץ אהני להם,

הארץ, כיון שאנו לא השלמנו הזמן דאר"י מוחזקת, וא"א לחשב מלידת יצחק. או י"ל ישיב זה עשיו שהוא 'ישיב' אותנו למצרים בטענה כי הואיל וקבלנו את ירושת הארץ עלינו לפרוע כל החוב, ודר"ק.

לאברהם אבינו שוב לא היו יכולים הכנענים לכבשה, ואר"י מוחזקת לנו מאבותינו, א"כ ע"ז יתעוררו בני עשיו לתבוע חלקם בארץ, וז"ש דע"י דהשב זה יוסף מכח זה ישיב זה עשיו ללחום עמנו בטענה כי גם להם מגיע חלק בירושת

תוכן התורה שנשא כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

ואולם יוסף ברוב צדקתו לא רק שלא ענש אותם מאומה, אלא אדרבה ניהם אותם וחיוקם ואמר, ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם וינחם אותם וידבר על לבם (שם פסוק כא), ואמר להם (שם מה, ה-ח) ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם וגו', וישלחני אלוקים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה, ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלוקים וגו', כי לא היה לו עליהם שום תרעומת כלל ועיקר. ועל ידי כן יתעורר חסדי השם שהרי כתיב (משלי יב, כו) יתר מרעהו צדיק, וכש"כ הבורא ית"ש, וק"ו הדברים ומה אם בו"ד אשר מטבעו הוא נוקם ונוטר וכו', אעפ"כ לא זכר יוסף מה שעשו לא וכו', א"כ ק"ו בן בנו של ק"ו כלפי הקב"ה שלא נתן את המצוות רק לצרף בהן את הבריות, ואם צדקת מה תתן לו וגו' (איוב לה, ז), על אחת כו"כ שגם אם ח"ו בני הרעו את מעשם וחטאו ופשעו, לא יגמול להם כרעתם כי יאמר נחמו נחמו עמי ויגאלם גאולת עולם ב"ב, אע"פ שמצד מעשיהם אינם ראויים לכך. באשר לכך נקרא יוסף על שם גאולה העתידה, כי מעשיו ומדותיו של יוסף הצדיק יהיו למליצה טובה להמשיך ולקרב את הגאולה.

לפיכך קודם שיבוא משיח בן דוד יבוא משיח בן יוסף, כדי לעורר בשמים זכות מדותיו של יוסף הצדיק, ולדרוש ק"ו כדי לעורר את מדת הרחמים בשמי שמים, והרי ק"ו ניתן לדרוש מעצמו, ועל ידי מליצה זו יחיש הקב"ה לגאלינו מתוך חסד ורחמים, עכתוד"ק.

ויסוד הדברים כבר כתבם בייטב לב (פר' פנחס) וזל"ק, איתא במדרש ריש פרשת שמות (שמו"ר א, ה) כי שמות השבטים מורה על שם גאולתן, ראובן שנאמר (שמות ג, ז) ראה ראיתי וגו', יוסף על שם

בתוה"ק ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אותו, ובמדרש (הובא בפרשת דרכים, דרוש כו, וכן בישמח משה בפרשתן) והשב זה יוסף ישיב זה עשיו, ואין לו מובן מה ענין הזכרת ענין שטמו של עשיו לכאן, וכבר בא דברינו ע"ד הדרוש, וכעת נראה לבארו עוד ע"ד אגדה.

ואפ"ל עפי"מ שהזכרנו מאמר מרן אאדמו"ר זי"ע (רעד"ר פר' פנחס תשכ"ב, ד"ת גליון תתשס"ד) לבאר מ"ד במדרש (שמו"ר א, ה) דיוסף נקרא ע"ש הגאולה העתידה כדכתיב (ישעיה יא, יא) והיה ביום ההוא יוסף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו וגו'. ותו"ד דהנה אחז"ל (סנהדרין דף צ"ח ע"א) אין בן דוד בא עד שיהא כולו חייב או כולו זכאי, וגם בשלהי סוטה האריכו בענין השפלות שיהיה בעוקבתא דמשיחא עי"ש, ובגין כך יטען המקטרג שאין בני ישראל ראויים להיגאל.

ואז תתעורר מדת הרחמים להזכיר זכותו של יוסף הצדיק אשר למרות רוב הצרות והיסורים שגרמו לו אחיו, באשר היה הוא בן שבע עשרה שנה עלם צעיר סמוך על שולחן אביו, אשר כל מה שלמד אביו בבית שם ועבר מסר לו, והיו זיו איקונין שלו דומה לו, והנה נטלוהו אחיו והפרידוהו ממקור יניקתו ומכרוהו למצרים ערוות הארץ, ולא עוד אלא שהגיע לבית פוטיפר ששם היה הטומאה מתגברת עליו ביותר, וכאשר בא אליו הנסיון הגדול והנורא, ושוב הושלך לבית האסורים מקום אשר אסירי המלך שם. וכאשר עלה לגדולה ואחין הגיע אליו לשבור בר, ראוי היה שיוסף יבוא עמם בחשבון על כל אשר גמלוהו, והיו ראויים ליענש על ידו, וכמו שהם עצמם חששו לזה ואמרו, לו ישטמנו יוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אותה (בראשית ג, טו).

להתעלות בקדושה ובטהרה. וכן לאידך גיסא דמי שאינו מחובר אל הכלל, וכל הליכותיו בקנאה ותחרות ומחלוקת וכו' ממילא נופל בידי הסט"א ונעשה ריק מכל בחי' הקדושה, ולכן שלו"ם מורה גם על בחי' יסוד כי הא בהא תליא, וכבר נאמר לתאווה יבקש נפרד (משלי יח, א), הרי שהפירוד מוכיח על מי שדבוק בתאוות אסורות רח"ל, וכ"ש אם פוגם בפיו לדבר לשון הרע וכו' שאז נכשל ונופל מדחי אל דחי רח"ל, שהרי ברית המעורר מכוון כנגד ברית הלשון (ספר יצירה, פרק א', משנה ג'), ואם ברית לשונו אינו שמור בשל דיבורי לשון הרע ורכילות ופירוד הלבבות, אין לך הוכחה גדולה מזו על ברית האחרת המכוונת נגדה שאינו שמור.

דבר זה הוא אחד מעיקרי תיקוני השוכבי"ם שיקבל האדם על עצמו להיות באחדות עם הכלל, ולחיות באהבה ואחוה וריעות ולדבר תמיד טוב על ישראל, ושתהיה לו עין טובה על זולתו לראות אך טוב בישראל, וזהו הפתח וההתחלה לשער עבודת התשובה, כי אי אפשר לשוב ולהתנהג בקדושה אם לא יקבל האדם על עצמו להתאחד עם כלל ישראל, ורק כשיתאחד עם הכלל כולו ויראה אך טוב וילמד זכות ומליצת יושר על ישראל, אז יוכל זכות להתנהג בקדושה ובטהרה כראוי.

נודע מש"כ בספה"ק (לקוטי תורה, פר' תצא, עה"פ כי תצא למלחמה; שער המצות, פר' ראה, מצות זכירת יציאת מצרים; בני יששכר, מאמרי כסלו טבת, מ"ב אות כה), דגלות מצרים הוא שורש כל הגלויות, ולכן אינה נמנית במנין ארבע הגלויות כיון שהיא שורש הכל, דד' הגלויות הם השלמה לגלות מצרים. וראשית צמיחת הגלות לפי פשטות התורה שגם הוא תורת אמת נתהוה בגין פירוד הלבבות ושנאת חנם, ובגין כך בעוה"ר נמשך הגלות כהנה וכהנה כאמו"ל (יומא דף ט' ע"ב) דשנאת חנם היא היא שהחריבה את בתינו והגליתנו לבין האומות ועדיין מרקד בינינו. כאשר רואים שהגלות מתארכת עוד ועוד, וכלל ישראל זקוקים לרחמי שמים מרובים לקרב קץ הישועה, ראשית התיקון הוא שעלינו להתחזק במדתו של יוסף הצדיק לראות אך טוב בישראל, וגם יש איזה סיבה לכעס ומריבה על האדם להתגבר ולמחול ולסלוח ולהרבות שלום בעולם, ובמדה כנגד מדה תתעורר עי"ז אתערותא דלעילא לדון ק"ו מיוסף שמחל לאחיו על כל הרעה אשר גמלוהו

שעתיד הקב"ה להוסיף לגאול את ישראל מן המלכיות כשם שגאל אותם ממצרים, דכתיב והיה ביום ההוא יוסיף אדנ"י שנית ידו לקנות את שאר עמו וגו'. ויש להבין הטעם שרמזו בשם יוסף דוקא הגאולה העתידה. וגם להבין לשונו שאמר שעתיד הקב"ה להוסיף לגאול "כשם" שגאל אותם ממצרים, הנה אומרו כשם וכו', שפת יתר הוא. ואע"ן ואומר עפי"מ שאחו"ל (סנהדרין דף צ"ח ע"א עפ"י ישעיה ס, כב) זכו אחישנה, לא זכו בעתה. א"כ אם נזכה יהיה הגאולה על ידי אתערותא דידן. אבל אם ח"ו לא נזכה תהיה הגאולה למענו, כדכתיב (תהלים קו, ח) ויושיעם למען שמו, ובחסדו יתברך שלא משורת הדין, כמו בגאולת מצרים שהיה בלא שום זכות, כדכתיב (יחזקאל טו, ז-ח) ואת ערום ועריה ואעבור עליך וגו'.

והנה, לכל דבר צריך להיות מקודם פועל דמיוני, כמש"כ הרמב"ן (בראשית יב, ו). וי"ל דפועל הדמיוני לזה הוא מה שמצינו גבי יוסף דכתיב (שם מב, ח) ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו, פרש"י שהוא הכירם שהם אחיו וריחם עליהם, הגם שהם לא הכירוהו לנהוג בו אחוה עכ"ז נכמרו רחמיו עליהם. הנה יתר מרעהו צדיק (משלי יב, כו) זה יוסף, כש"כ הבוית"ש שראוי לו לרחם על ישראל הנקראים (תהלים קכב, ח) אחי ורעי, גם בשעה שאינם נוהגים בו אחוה, והבן. הרי דענין יוסף ואחיו היה פועל דמיוני על גאולת מצרים ועל גאולה העתידה, שיהיה לבינו מוכטח אף אם גם ח"ו לא נהיה זכאים וכדאים להגאל, עכ"ז יוסף וירחם עלינו ויגאל אותנו וירום קרננו, כמו שריחם יוסף על אחיו וכו' עי"ש.

וי"ל דבגין כך זכה להיות נקרא בשם יוסף "הצדיק", המורה על קדושת האדם במדת יסוד (זוה"ק ח"ג, דף ש"ב ע"א). דהנה אי' בספה"ק שהתנהגות האדם בעניני בין אדם לחבירו הוא המפתח לקדש גופו ונפשו, כי מי שעיינו רעה על אחרים והוא בעל מחלוקת וכו' אשר לבבו פונה מעם הכלל וכן המדבר לשון הרע ורכילות וכדו', לא יתכן שיוזכה לטהרת הנפש להדבק במדת הקדושה, כפי שהמליצו בספה"ק (אגרא דפרקא אות ע', ועוד) עה"כ (תהלים נא, כא) שלח ידיו בשלומיו חילל בריתו, כי רק על ידי מדת האחדות והשלום זוכים לקדושה וטהרה כי המחובר לטהור טהור, וכאשר האדם מתחבר ומבטל עצמו אל הכלל, אז בקל יכול

שום איסור. ולהנ"ל דבא לרמוז ולבאר היאך יזכו בני ישראל לכח בחי' ישראל אשר הוא ע"ש כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל (שם כב, לט), שזה יהיה דייקא על ידי שם 'יעקב' המורה כאמור על מעלת האחדות, שרק כשיהיו ישראל באחדות הגמור שוב לא יהיה לעשו ולשרו שליטה על בני ישראל, כי כאמור כל כוחו של עשיו הוא על ידי פירוד הלכבות, יעו"ש.

עפי"ז יתבאר דברי המדרש, דהנה כל זמן שהיה יעקב אבינו חי בכוחו הגדול היה משפיע עליהם קדושה עילאה וממילא נתהוו בהם שלום ואחדות, וסברו השבטים כי בגין כך לא גמל עמהם יוסף רעה, ברם כעת כאשר 'ויראו אחי יוסף כי מת אביהם', ואין להם עוד מי שישפיע בהם קדושה עליונה, או אז נתמלאו פחד ומורא 'ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשב ישיב לנו על כל הרעה אשר גמלנו אותו', רצ"ל 'והשב זה יוסף' שידון אותנו כפי מה שגמלנו לו, ונתייראו מאוד שעיי"ז שוב 'ישיב זה עשו'. שאם חלילה ליוסף ישטמנו על מה שעשינו לו שוב יתגבר כוחו של עשיו הרשע ויוכל להתגבר ולשלוט עליהם.

ואמר הכתוב כי כאשר שלחו לו לאמר אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם וגו' ועתה שא נא לפשע עבדי אלוקי אביך, ויבך יוסף בדברם אליו, ולכאן צריך להבין מה מקום לבכיה זו, הרי היה צריך לשוש ולשמוח שזכה להתאחד עם אחיו שוב, והם דורשי טובתו ומתחרטים על כל מה שעשו לו, ויותר היה לו לשמוח עמהם בעת הזאת ולדבר אל ליבם לנחמם כי מחל והעביר חטאתם מנגד עיניו כליל. אלא דיוסף בענותנותו סבר אף הוא כי כל מה שזכה והתעלה עד הנה הכל רק בכוחו של אביו אשר האיר עליו והעלהו לדרגת הקדושה, ובהאי פחדא יתב גם הוא לחשוש מה יהיה מעתה, והלא בלי אבי הננו עלול ח"ו ליפול ולרדת לבאר שחת ח"ו, על כך הרבה בבכיה לבקש מהשי"ת שיוכל להמשיך בדרכי אביו להתחזק בדביקות להשי"ת לעובדו בלבב שלם.

וי"ל עוד דעל כן לא היה יכול להתאפק ופרץ בבכיה, דהנה בבעל הטורים פר' וישלח עה"פ (בראשית לב, ה) ואחר עד עת"ה, וז"ל, כלומר אני צריך להתאחד עד שיעברו עת"ה, ע' של בבל, ות' של מצרים, וה' אלפים ויבוא אלף השישי שהם

אשר כמו"כ יראה ה' בעני עמו ויאמר סלחתי, כי כאשר יראה הבוכ"ע שבניו זרע קודש מוחלים זה לזה וחיים באהבה ובשלום אף הוא יסלח לכל עוונותם וישלח להם את גאולתם ופדות נפשם.

לזה אמרו חז"ל (ב"ב דף קכ"ג ע"ב) אין זרעו של עשו נופל אלא ביד בניה של רחל דהיינו יוסף ובנימין, כיון שמהם נלמד ענין האחדות והעברה על מידותיו, ומשם מתעורר זכות צדקתו הגדולה של יוסף, שכשם שלא היה בליבו על בנימין שהרי לא היה במכירתו כך לא היה בליבו על אחיו כלל וכלל, כי רק בכח האחדות בישראל אפשר להתגבר על זרעו של עשו, דכוחו אינו אלא כשיש פירוד הלכבות. אך אם יהיו ישראל באגודה אחת אין שום אומה ולשון שולטת בהם (תנחומא נצבים, א), כי אז מתעורר זכותו של יוסף הצדיק שהעביר על מידותיו וגמל עם אחיו אך טוב וחסד, להשתיק את שרו של עשו המקטרג עליהם ויצאו משעבוד מלכויות ויפלו אויביהם תחתיהם.

בכך מובן היטב מה שכתב רביה"ק הישמח משה זי"ע בספרו תפלה למשה על תהלים (קאפיטל כמ, אות ב), כי 'שלום' בגימטריא 'עשיו', כי זה לעומת זה עשה אלוקים, וכשיש שלום בישראל אין השליטה ביד עשיו, וכן להיפך ח"ו, יעו"ש. דעיקר כח עשיו הוא על ידי הפירוד בכלל ישראל, וכח השלום הוא הוא שמחליש ומכניע את כוחו של עשיו, ולכן כשבני ישראל המה בשלום ובשלחה, שוב אין כח לעשיו להתגבר עליהם.

והנה כבר הזכרנו כמ"פ מש"כ מרן אאדמו"ר זי"ע באגרת קדשו (שפע חיים מכתבי תורה, מהדו"ח, ח"ב מכתב שלד) בעוררו שם על ענין האחדות, לבאר החילוק בין שם יעקב לשם ישראל, כי השם יעקב אין שייך להטותו ללשון רבים לומר 'יעקובים' וכדומה, אלא הוא נקרא רק בלשון יחיד, בשונה מהשם 'ישראל' ששייך לאומרו ללשון רבים לאמר 'ישראלים', ועפי"ז ביאר הטעם דשם אברם נעקר לגמרי, כאמז"ל בגמ' (ברכות דף י"ג ע"א) כל הקורא לאברהם אברם, עובר בעשה, שנאמר (בראשית יז, ה) והיה שמך אברהם וגו', אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב, הכי נמי, שאני התם דהדר אהדריה קרא וכו', וכבר נתחבטו הרבה דהא גופא קשיא מדוע 'אברם' נעקר לגמרי ויש בקריאתו איסור עשה, ואילו השם 'יעקב' נשאר בעינו ואין בקריאתו

שרויים בצר ומצוק, ומתוך כך נתגבר בכיו עד מאוד. ואמנם על ידי מה שהעביר יוסף חטאת אחיו מעל פניו ומחל להם, גרם שזכותו תעמוד לישראל לדורות עולם להוושע בזכותו, וכשם שהיה ביציאת מצרים שנגאלו בזכותו כמאמרם ז"ל (שחר טוב תהלים קיד; וזה"ק ח"ב דף מ"ט ע"א) הים ראה וינזם (תהלים קיד, ג) ארונו של יוסף ראה, כי בזכותו השתיק הבוכ"ע את המקטרג ונבקע הים, כן יהיה גם לעתיד כי כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות (מיכה ז, טו), שתעלה לפניו ית"ש זכותו של יוסף הצדיק וידונו ק"ו ממנו, וימחול השי"ת ה' לשאר עמו ויאיר עליהם אור הגאולה.

עפ"י יש בנותן טעם מה שקוראים פרשת ויחי מרם ימי השובבי"ם, להורות שע"י שנתפוס ונתחזק במידתו של יוסף שלא לנטור שנאה איש לרעהו אלא להרבות שלום אהבה ואחווה, בגין כך יושפע עלינו זכותו של יוסף שנוכל לקדש עצמינו, ויעזרנו השי"ת לטהר לבבנו לעבדו באמת ונוכה להדבק בקדושת יוסף הצדיק, עד אשר נזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

ימות המשיח ואח"כ ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו עכ"ל. וי"ל דכאשר ראו השבטים ברוח קדשם את מה שיעבור על בני ישראל שעתידין לצאת לגלות ארוכה ומרה גולה אחר גולה, ובגין כך יפלו וירדו מטה מטה כשהקטרוג יתגבר עליהם במאור ח"ו, או אז התחננו אל יוסף דעל ידי שהוא יעבור על מדותיו להשיב טובה תחת רעה ולהטיב להם וכו', מכך יתעורר אתעדל"ע בשמים ממעל במדה כנגד מדה לרחם עמו ביום דין וכו', וזהו שאמרו ועת"ה היינו שידע ויתן אל לבו כל העתיד לבוא על זרעם אחריהם בכל הגלויות, ועל ידי שישא חטאתם בעת הזאת וימחל להם תתעורר מדת הרחמים על זרעם אחריהם לעתיד לבוא, ולכן שא נא פשע אחיך וחטאתם, כי בכך יתעורר שגם אלוקי אביך ישא לפשע ישראל עבדיו ויושיעם מגלותם.

ויהי כשמוע יוסף דברים אלו, ויבך יוסף בדברם אליו שהתבונן גם הוא באותה העת מה שיהיה עם כלל ישראל, וראה כל הצרות והיסורים ופורעניות שעתידים לבוא עליהם ועד כמה יהיו בני ישראל

יום שב"ק

תפילת שחרית התפלל לפני העמוד - הרה"ג רבי יצחק אייזיק פרנקל שליט"א ראש ישיבת באר מים חיים בצפת עיה"ק. אחר תפילת שחרית אמרו כל הקהל יחדיו בצוותא יום השבת בספר תהלים, עקב המצב השורר בארה"ק.

בעליות התכבדו, כהן - הרה"ח ר' פנחס כהן מפעיה"ק, לוי - הר"ר יעקב טויבער מפעיה"ק מטובי סופרי המלך (בן להבחל"ח הרב מרדכי ז"ל), שלישי - הגה"ח רבי יואל נחום מאשינסקי שליט"א רא"כ מנחם ציון בירושלים עיה"ק, רביעי - החתן החבר נפתלי קראוס נ"י, חמישי - החתן מורנו שלום נ"י בן הרב חיים יעקב פינחס מאשינסקי מפעיה"ק (בהג"ר יואל נחום שליט"א, וחה"ר יוסף דוד וייצנער מפעיה"ק), שישי - מרן שליט"א, שביעי - הרה"ח ר' אהרן ישעי' שפיצר מיוניאן סיטי, הרה"ח ר' שלמה זלמן שווארץ מאנטווערפן, הרה"ח ר' חיים איינהורן מבארא

פארק, שלוחא דרבנן הרה"ח ר' משה שמעון ראטה מראשי קהלתנו הק' בב"ב, הרה"ח ר' יוסף דוד רוזנברג מבארא פארק, הבחור הבר מצוה יצחק נ"י בן הרב מרדכי ברוך בלומנטל סגן מנהל ת"ת דרכי אבות פעיה"ק, הבחור הבר מצוה אהרן צבי נ"י בן הרב דוד משה שווארץ מפעיה"ק (בהג"ר ירמי מירושלים, וחה"ר שלמה זאב קליין מפעיה"ק), אחרון חזק - הבה"ח משה (בן להבחל"ח הרב מרדכי ז"ל) טויבער נ"י מפעיה"ק, מפטיר - החתן מורנו דוד יעקב נ"י בן הרה"ג רבי אלעזר שימון שליט"א מח"ס פאר הבית (ב"ר מנחם מאיר מב"ב, וחה"ר אהרן ישעי' שפיצר מיוניאן סיטי), הגבה - הרה"ח ר' מרדכי יהודה אייזנטל מלונדון, גלילה - הרב גדליה דוד שווארץ מפעיה"ק.

תפילת מוסף לפני העמוד התפלל - הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א (לרגל יומא דהילולא של רביה"ק הבני יששכר זי"ע).

תוכן התורה שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט עתיקא קדישא העעל"ט

אלא בצער גלגול מחילות וכו', [דהיינו שלעת"ל כשיקיצו וירננו שוכני עפר יקומו מתי חו"ל ע"י גלגול מחילות (עי' כתובות דף קי"א ע"א)], ושלא

בתוה"ק בפרשתן מצינו שאמר יעקב ליוסף 'אל נא תקברני במצרים' (בראשית מז, כט), ופרש"י לפי שסופה להיות עפרה כינים, ושאינ מתי חו"ל חיים

יעשוני מצרים עבודת אלילים.

וכתב רביה"ק מהרצ"א זי"ע ועכ"י בספה"ק אגרא דכלה, בתו"ד ז"ל: דהנה בודאי מן התימה הוא שיהיה מתיירא יעקב מזה שיהיו הכינים מרחשין, דהנה בודאי אם לא האמין בעצמו שהוא צדיק גמור ולא ישלוט בו רמה ותולעה איך יתקיים גופו כ"כ זמן מרובה, ואם היה החשש דישמוהו בארון של שיש סתום ויהיה באפשריות גופו להתקיים הנה איך יבאו הכינים לשם, ועל כרחך אתה צריך לומר שיודע היה קדוש ישראל בעצמו שיתקיים כי היה נקי מכל סיג וחלאה, ולא תשלוט בו רמה ותולעה ובפרט הניתן לעונש על מצרים, וכו', אלא דיעקב אבינו בהאבקו עם המלאך לא היה המלאך יכול לו כי היה שלם מכל סטרין, ומ"מ ויגע בכף ירכו ותקע וגו' (לב, כו) דשם יכול לו הואיל ונשא ב' אחיות שעתידה התורה לאסור (ש"ך עה"ת, בראשית שם), הגם שיצאו הדברים כבושים מאת הש"י, עכ"ז כיון שעתידה התורה לאסור זה היה יכול הס"ם לאחוז בירכו, הלא תראה כי לעת"ל לא ירצה יעקב לברך ברכת המזון בסעודה על שנשא ב' אחיות כאמז"ל (פסחים דף קי"ט ע"ב), והנה בנגיעת המלאך בכף ירכו נפגם מדת הוד (ראה מג"ע פר' וישלח, ד"ה ויקרא שם, דתרון ירכין הם הוד ונצח). עוד כתבו בשם מרן הארזיז"ל דהמכה של כינים יצאה מהוד דמלכות דקדושה (פע"ח שער חג המצות פ"ז).

וזה היה יראתו של יעקב יען שעל ידי המלאך שיכול לו נפגם ההוד, פן בהגיע זמן המכה אשר תצא מן הוד תגיע המכה גם אליו, וכמו שיכול לו

המלאך בזה, ובוה תתבונן טעם אמרם שהיה מתיירא דוקא מן הכינים ולא מן הצפרדעים כדומה, והבן כי נעים הוא עכ"ד עי"ש.

וע"פ דברי קדשו אפ"ל עוד, דהנה בילקוט ראובני (פר' ויצא) כתב בשם הציוני (פר' אחרי), דענין איסור עריות הוא משום דהוא בבחינת משתמש בשרביטו של מלך, כי במרכבה העליונה מצוי יחוד הקורבה וכדכתיב במעשה מרכבה (עפ"י יחזקאל א, ט) ופניה אשה אל אחותה, ולכן יעקב דאי' במדרש (ב"ר עט, ה) שאמר לו הקב"ה אני אלוה בעליונים ואתה אלוה בתחתונים, וכדאי' מגילה (דף י"ח ע"א) שהקב"ה קראו ליעקב א'ל, הותר לו להשתמש בשרביטו של מלך וליקח ב' אחיות עי"ש.

וי"ל דתחילה ביקש יעקב א'ל נא תקברני במצרים', לפי שסופה להיות עפרה בינים, וכיון שיש בו איזה פגם במידת הוד חשש שמא יוכל לשלוט בגופו מכה זו, ושוב אמר דגם אם לא תשלוט בו הכינים שהרי באמת לא היה בו חטא כלל, ולא פגם במידת הוד כי לא עבד דבר איסור בכך מאחר שהותר לו להשתמש בשרביטו של מלך, וממילא אין לו עוד להתיירא מפני הכינים, מכל מקום ביקש להעלותו לארץ ישראל, מטעם שאין מתי חו"ל חיים אלא בצער גלגול מחילות, ובפרט שלא יעשוני מצרים עבודת אלילים, דמהא גופא שיראו גויי הארץ שנשאר בשלימותו כמאתיים שנה ורמה לא היתה בו ואפי' הכינים אין להם שליטה עליו, ויבינו כי סיבת הדבר מפני שהקב"ה קרא א'ל וכנ"ל, בנין כך יש לחשוש שיעשוהו המצריים לע"ז ואליל, והבן.

שכטר מפעיה"ק.

לפני אמירת התורה, זימרו 'הורנו ה' דרכך' וכו'. אח"כ פתח מרן שליט"א והתחיל לזמר הניגון 'הבן יקר לי אפרים' וגו'.

לאחמ"כ פתח מרן שליט"א בדברות קדשו, ששולבה יחדיו עם דברי התחזקות והתעוררות לרגל ימי השובבי"ם, בקול בוכים ומעורר לחפש בבדקי הלב ולשוב אל ה' באלו הימים הנעלים משך קרוב לשעה ומחצה.

בעליות בתפילת מנחה התכבדו, כהן - הר"ר אלימלך כץ מפעיה"ק, לוי - הרה"ח ר' דוב בער לוי מפעיה"ק, שלישי - העסקן הר"ר יחזקאל יצחק שימון ממאנסי, גלילה - הר"ר ישכר דוב ווידער מקרית צאנז טבריה.

בזמירות בשוה"ט התכבדו, ברוך א"ל עליון - הרב חיים מאשינסקי מפעיה"ק, דרור יקרא - הרב מרדכי ברוך בלומנטל סגן מנהל ת"ת דרכי אבות פעיה"ק, שבת היום - הרה"ח ר' אברהם מרדכי

תוכן התורה שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט בעידן רעוא דרעוין העעל"ט

ישראל עורף לפני אויביו, ולמי נתן לדוד (שמואל-ב כב, מא) 'ואויבי תתה לי עורף', וראוי לבאר הענין מפני מה דייקא לדוד נתן השי"ת עורף.

עוד במדרש (הובא בפרשת דרכים, דרוש כו, וכן בישמח משה בפרשתן) עה"פ (בראשית ג, טז) ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אותך, והשב זה יוסף ישיב זה עשיו, ע"כ, וכבר הארכנו בזה אמש, דלכא' מה ענין הזכרת שטנו של עשיו לכאן, ועוד לאלו"ה מילין.

- גודל המתנה טובה של ימי השוכבי"ם -

א) טייערע אידישע קינדער, איני מדבר לאחרים, ואיני מעיז לומר מוסר לאחרים וכו', וידע אני שכל אחד מכם טוב ממני אלף פעמים, ולוואי ואזכה לתקן אחד מיני אלף ממה שקלקלתי, וכבר אמרו חז"ל (ב"מ דף ק"ז ע"ב) קשוט עצמך תחילה ואח"כ קשוט אחרים, אוי לי אם אומר, אך יותר אוי לי אם לא אומר, ולכן מוכרח אני לומר ולדבר בלית ברירה, אולם ידוע תדעו שכל דבריני המה רק לעצמי.

הנה ימים באים, מתחילים ימי השוכבי"ם, שנתן הבוכ"ע ברוב טובו וחסדו בחדס ה' אשר מעולם ועד עולם, מתנה יקרה של שבועות אלו בהם תרעין פתוחין, והבוכ"ע פותח דלתי תשובה ומכריז 'שובו בנים שוכבים', בני שובו אל ביתי, וכאשר כתבו בספה"ק (ראה להאריז"ל בשער היחודים, פרק ד מענף הג' מספר פרע"ח; שער רוח"ק, תיקון כו; לקט יושר, עניני תעניות; לבוש ריש סי' תרפ"ה; של"ה הק', ריש פרשת שמות, ועוד) והאריכו שיכולים לפעול בשבועות אלו מה שאי אפשר בכל השנה, וכבר דברנו פעם בארוכה שימים אלו המה בבחי' אמרם ז"ל (כתובות דף ה' ע"א) גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, שענין ימי השוכבי"ם הלא הוא מתקנת חכמים בדורות האחרונים, שבהאריך הגלות עוד ועוד ונפלו יותר מטה מטה, כשהזוהמא והטומאה וכח היצר הרע מתגבר יותר ויותר, אז באו מנהיגי וחכמי ישראל הקדמונים והתקינו ימים אלו, וכיון שגדולים מעשה צדיקים, יוצא מזה שאפי' עבירות שעליהם לא מהני תשובה, ונסגרים שערי התשובה בפני האדם החוטא לומר כי נפל ונסוג אחור כליל, ומלאכי עליון העומדים על המשמר אין מניחים לו

בתוה"ק בפרשתן (בראשית מט, ה) יהודה אתה יודוך אחיך ידך בעורף אויבך ישתחוו לך בני אביך. פתח דבריני יאירו בדברי רביה"ק מוהרצ"א זי"ע ועכי"א בספה"ק אגרא דכלה שכתב לפרש הפסוק דמורה על ענין המלוכה, שכיון השי"ת מעלה את האדם למלך על ישראל, הוא משפיע לו החכמה כדי שיוכל לשפוט את ישראל, וכמו שביקש שלמה (מלכים א ג, ט) 'ונתת לעבדך לב שומע' וגו', והבטיח לו הקב"ה חכמה (שם ה, כו) 'וה' נתן חכמה לשלמה', שכיון שהמלך צריך להנהיג את ישראל ולהורות להם הדרך הישרה שילכו בה, ויהודים רוצים לשמוע דבר ה', נותנים בשמים הכח ללמוד ולהורות ולדבר, ואין זה כח מעצמו כלל רק מתנה משמים בשביל ישראל.

וזהו שרמזו יעקב ואמר יהודה היינו רומז למלכות, אתה יודוך - רמז לאות יו"ד דאיתא בזוה"ק (ח"ב, דף קכ"ג ע"א) שהוא בחי' חכמה, והיינו דמה שיש לך חכמה הוא מאחיד שבשביל בני ישראל נשפע לך החכמה, אתוד"ק יעו"ש.

וזהו לימוד גדול ושייך לכל אחד ואחד מישראל, ולא רק מי שנתמנה להיות מלך ישראל, אלא כל אחד שנתן מזמנו ללמוד עם זולתו ולעשות עמו חסד, בל ידמה ויחשוב שיפסיד מזה שהיה יכול ללמוד בזמן זה יותר בעמקות ויותר באיכות וכו', אלא צריך לידע שמללמוד עם האחר אין מפסידים, וענין זה סובל אריכות ואכהמל"ב, והדבר ידוע מפי ספרים וסופרים כי נאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך (אבות ב, יד), וכשם שהאב שמח שלומדים עם בנו, ואף נותן תשלום על כך, כמו כן כשלומד האדם עם זולתו הן ליחיד והן לרבים הרי שמשפיע לו השי"ת חכמה ודעת שילך ויתעלה מעלה מעלה גבוה יותר, ובוודאי שלא יפסיד ממדרגתו על ידי כן כלום.

ועפ"י דברי קדשו של רביה"ק מוהרצ"א יש לנו להוסיף ולבאר המשך ושייכות הפסוק מה שאמר 'יהודה אתה יודוך אחיך', למה שהמשך וסיים 'ידך בעורף אויבך' וגו'.

במדרש (ב"ר צח, ו) ידך בעורף אויבך, כמה נתחבט יהושע שינתן לו עורף ולא נתן לו שנאמר (יהושע ז, ח) 'בי אדנ"י מה אומר אחרי אשר הפך

מכניע, רק מי שנימול והטיף דם ברית הוא מתיש כח חרבו להכניעו במלחמה, ובמשה עצמו מצינו (סוטה דף י"ב ע"א) וטרא אותו כי טוב הוא (שמות ב, ב) שגולד מהול, ולכן לא היה בו כח להחליש מאדים, ולכן שלח את יהושע, אתוד"ק יעו"ש.

[ובשיפולי דבריו נראה להוסיף ע"ז (וכל ודברינו בזה הם עפ"י פשטות כי אין לנו השגה אחד מיני אלף בדברים אלו) דהנה אצל משה ארון הנביאים רואים שהיה לו איזה פגם בענין מצות מילה, עד שביקש מלאך ה' לבלעו במלון, וקראוהו (שמות ד, כו) חתן דמים למולות, לפי שנתעצל במילת בנו, ויש לומר שעפ"י רום מעלתו ומדרגתו נחשב לו זה לאיזה פגם דקה מן הדקה, ולכן הוא לא היה יכול להלחם כנגד קליפת עמלק הוא עשו, ולזה הוצרך לשלוח את יהושע תחתיו].

והנה איתא מהאריה"ק ז"ל שפגם מכירת יוסף היה פגם במידת יסוד, כי יוסף הוא צדיק יסוד עולם (ראה זוה"ק ח"א, דף ע"א ע"ב), והשבטים כשזולו בו ומכרוהו מצרימה פגמו במידה זו, יעו"ש, ואין אתנו יודע עד מה (וראה לכ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע בד"ת גליון אלף רס"ד, בעידן רעוא דרעוין שבת חול המועד פסח תשל"א).

ועפ"י אפ"ל, כי עד עתה היינו עד שהתגלה יוסף אליהם היו סבורים שכדין עשו כשדנו אותו למיתה וכו', וכיון שאין רחמים בדין הרי שמשפטם משפט אמת היה, אכן כיון שנתגלה אליהם שוב 'לא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו' (בראשית מה, ג), כי כשראו צורת הקדושה שעל פניו, ומזה הסימן והמבחן כי מושלם הוא במדת יסוד, כי רק המושלם במידה זו שורה עליו צלם האלוקים בשלימות, מיד הבינו השבטים הק' בטעותם שפגמו במדת יסוד.

ולזה בכו ואמרו לו ישטמנו יוסף ויעשה אתנו דין על מה שחטאנו במדת יסוד, ועל ידי כן והשב זה יוסף ישיב זה עשיו ויתעורר עלינו קטרוג מצד עשיו שלא נוכל לעמוד נגדו, כיון שמדת יסוד שלנו אינו כראוי, והלא רק על ידי שלימות מצות מילה וקדושת היסוד יתכן לנצח ולגבור על כח עשיו.

- ענין קליפת עשיו שידמה האדם שאינו יכול לשנות טבעו שנולד בו -

ג) ויש לומר עוד בזה, בהקדם לפרש הפסוק

להכנס לפניו משער המלך, כי הלא אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק (אסתר ד, ב), מכל מקום חכמי התורה התקינו בכחם הגדול שיש בידם, כי יש כח ביד בית דין לעקור דבר מה"ת (יבמות דף צ' ע"ב), וקבעו שבאריכות וקושי הגלות המרה שפיר מועיל תשובה על הכל, ובחכמה פותח שערים, וחכמי התורה המה פתחו השערים מחדש, וקבעו לדורות עולם שבשבועות אלו יועיל התשובה לכל אחד ואחד לבלתי ידח ממנו נדח.

וכמה צריכים אנו לשמוח ולהודות להבוכ"ע, ואילו פינו מלא שירה כים ולשוננו רינה כהמון גליו אין אנו מספיקים להודות על מתנה נפלאה זו, ואין זה סתירה למה שצריך שיהיה לו לאדם לב נשבר ונדכה, אוי נא לנו כי חטאנו, ומר לנו על הלב על מצבנו היאך אנו נראים, אולם מאידך 'חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו', והבוכ"ע בעל הרחמים מרחם וחם עלינו וחפץ ורוצה בתשובתנו, ועל כן יש לנו לשמוח ולשבח 'ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים' וכו', כי הלא לאומות העולם אין מועיל תשובה כדאמרו חז"ל במדרש (תנחומא האיוני, ד), ורק לנו בני ישראל עם קרובו 'חיי עולם נמט בתוכנו', שמועיל לנו התשובה תמיד בכל עת ובכל זמן.

- ע"מ להכניע קליפת עשו צריך להיות שלם במדת יסוד -

ב) נפתח לבאר המדרש הנ"ל ובהקדם מש"כ בספה"ק יערות דבש (ח"ב, ריש דרוש י"א) לבאר מה שבמלחמת עמלק צוה משה ליהושע (שמות יז, ט) 'בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק', דלכאו' מפני מה לא עשה משה מלחמה בעצמו, והלא מלחמת עמלק מצוה היא.

ומאריך שם עפ"י דברי הגמ' (שבת דף קנ"ו ע"א) האי מאן דבמאדים או אושיד דמא או טבחא (שוחט) או מוהל, והיינו כי טבע מאדים הוא שפיכות דמים, ולכך אמרו כי מאדים כוכבו של עשיו שאמר (בראשית כה, ל) 'האדום האדום הזה', ונאמר בו (שם כו, מ) על חרכך תחיה. אמנם במצות מילה או שחיטה מתבטל כוחו של מאדים - כח עשיו, עד שאין לו כח נגד ישראל, ומוציאים ושולפים חרבו מידו.

ולכן עמלק שהוא עשיו ו'מאדים' כוכבו אין לו

(בראשית כה, כה-כו) ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת שער ויקראו שמו עשיו, ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב עשיו ויקראו שמו יעקב, ופי' המפרשים (ראה רש"י שם) שנקרא 'עשיו' מלשון שהיה 'עשיו' ונגמר בשערות מגודלות וכו'.

ויש לכאר הענין, דהנה איתא בנמ' (כ"ב דף ט"ז ע"א) ביקש איוב להפוך הקערה על פיה וכו', אמר לפניו רבונו של עולם בראת שור בראת חמור וכו', בראת גן עדן בראת גיהנום, בראת צדיקים בראת רשעים מי מעכב על ידך. והיינו שמעות איוב היתה שחשב לומר שאין לאדם בחירה על מעשיו, ולכל אחד יש טבע אשר בו נולד ואינו יכול לשנותו, יש מי שנולד במידת ההסתפקות במועט ועדינות הנפש, ויש מי שנולד במידה של תאוות גדולות אשר תמיד מבקש לעצמו עוד ועוד מהבלי העולם, והוא אינו יכול למנוע עצמו מזה. ובחי' זו הוא קליפת עשיו שאומר לעצמו תמיד שהוא נולד עשיו וגמור ואינו יכול לשנות את עצמו, וטוען לאמר שרק מי שנולד בלא יצר הרע הוא יכול להתגבר עליו, ואילו הוא שנולד בטבעו כך אינו יכול להתגבר על תאוותיו.

ודבר זה הוא אבי אבות הטומאה, היפוך הגמור מהאמונה השלימה שיש לכל אחד לדעת מה שאמר וציוה לנו הבורא ב"ה בתורתו הק' (דברים ל, טו-יט) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב את המות ואת הרע וגו' ובחרת בחיים, שכל אחד נולד עם נטיה לטוב ולרע בשווה, ואין הדבר תלוי אלא בו עצמו באיזה דרך יבחר לילך. ועל זה אמרו חז"ל (אבות ד, א) איזהו גבור הכובש את יצרו. ותמיד עד היום הזה צד הטומאה מנסה לפתות את האדם לומר כי כן הוא טבעו שבו נולד ונוצר ואינו יכול להלחם בזה, אולם האיש הישראלי יודע כי 'אדם לעמל יולד' (איוב ה, ז), ואדרבה במטרה זו ירד ובא להאי עלמא כדי להלחם ויתגבר כנגד יצרו, ולעמול ולהתייגע על זה במאוד מאוד, ונתן לנו השי"ת את תורתו ותרי"ג מצוותיו שהם עצות טובות כפי שנקרא בווה"ק (ח"ב דף פ"ב ע"ב, ועוד) תרי"ג מצות הם תרי"ג עיטין, שהם עצות לאדם שיוכל לבוא לפני הבורא ב"ה ולקבל עליו עול מלכות שמים שלימה

כאמור בפיתוי טענה זו מנסה היצר הרע שירגיע האדם עצמו ולא ישתדל להשתנות, ויאמר וידמה

כי אין שום טענה ותביעה עליו, כי הלא בטבע זו נולד ונוצר, ובוה מקררו מעבודתו בבחי' הכתוב (דברים כה, יח) אשר קרך בדרך, לומר שאם נולד 'עשיו' ומושלם אינו צריך לתקן מאומה. אכן עם בני ישראל יודעים, שהקב"ה נתן הכח לכל אחד ואחד להתנהג כפי שירצה בבחירתו, ובידו הבחירה והכח אם להתעלות מעלה מעלה עד שיהיה כמלאכי השרת, או ח"ו ליפול מטה מטה עד הדיוטא התחתונה ח"ו.

- האדם נברא בצלם אלוקים שיש לו בחירה חפשית -

(ד) ענין זה איתא בקדמונים ברמז הפסוק (בראשית א, כז) ויברא אלוקים את האדם בצלמו הברכה אשר טבעו חכמים (כתובות דף ח' ע"א) אשר יצר את האדם בצלמו בצלם דמות תבניתו, דלכאו' היאך יתכן לומר כן, והלא אין לו דמיון וחקר כלל ועיקר, ומהו 'בצלמו בצלם אלוקים'. אלא הכוונה דכשם שהבורא ית"ש מי יאמר לו מה תעשה וכל אשר חפץ עשה, כח זה נתן השי"ת כביכול לכל אחד ואחד מישראל, ובני ישראל אשר אתם קרויים אדם (יבמות דף ס"א ע"א) יש להם הבחירה החפשית, ולכן אין לשמוע ולהתפתות מפיתוי היצר הרע שמבקש לייאש את האדם שכבר ניסה כמה וכמה פעמים ורואה שאינו מסוגל ואין עולה בידו. וזהו צרה צרורה והטומאה הגדולה ביותר, שאחר שניסה ולא עלתה בידו בא האדם לכלל יאוש, כי אדרבה על האדם לידע כי אין לך דבר העומד בפני הרצון (ראה זוה"ק ח"ב, דף קס"ב ע"ב) והבחירה מסורה ביד כל אחד ואחד.

עוד איתא בקדמונים (ראה ספר העיקרים, מאמר ג, פרק ב) ורביה"ק הישמח משה זי"ע (פר' בראשית, ד"ה באופן אחר) מאריך בזה הרבה, כי האדם נברא באופן שאינו מושלם כשאר בעלי החיים, ועל האדם לעמול ולעבוד על מנת להשלים עצמו, כי מתוך כך יבוא לשלימות גדול יותר מכל בעלי החיים, ומאידך אם לא ישלים עצמו הרי שיפול הוא מטה מטה נמוך יותר מכולם. ולזה בעוד שבכל שאר היצורים והברואים נאמר בהם 'כי טוב' הרי שבאדם לא נאמר 'כי טוב', כי אכן בכל בעלי החיים אין שייך בהם כל שינוי אלא כמו שנבראו כך ישארו, לא כן האדם שהכל תלוי בעצמו, יעו"ש

שהאריך בזה.

ובישמח משה (שם, ד"ה ועפ"ז יתבאר המדרש) ביאר עפ"ז מאמר הכתוב (בראשית א, כו) ויאמר אלוקים נעשה אדם, וכבר עמדו חז"ל לבאר טעם אמרו יתעלה 'נעשה' לשון רבים, ולא אמר אעשה אדם, שלכא' נותן יד למינים בזה, ולהנ"ל יבואר שגם אחר בריאת השי"ת בעצמו את האדם אינו אדם השלם, ולא יבוא אל שלימותו רק על ידי מה שהוא עצמו יבחר בטוב, שאז יסייע הקב"ה בידו להגיע אל תכלית השלימות כאמרם ז"ל (שבת דף ק"ד ע"א) הבא לטהר מסייעין אותו, וזהו נעשה בשיתוף עם האדם עצמו יחד.

ובענין זה שמעתי תחת אחד השיחים מכ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע שהוסיף לי ע"ז לבאר מ"ד במדרש (ב"ר ה, ה) רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן אמר, בשעה שהיה משה כותב את התורה היה כותב מעשה כל יום ויום, כיון שהגיע לפסוק הזה שנאמר ויאמר אלוקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, אמר לפניו רבון העולם מה אתה נותן פתחון פה למינים אתמהא, אמר לו כתוב והרוצה לטעות יטעה. ותמוה היאך נותן השי"ת מכשול עצום כ"כ שיבואו לטעות בב' רשויות, והרי האמת הוא כי הוא אחד יחיד ומיוחד והוא לבדו ברא ויצר הכל מראשית ועד אחרית, ומהו התשובה שהשיב לו למשה כתוב וכל הרוצה לטעות יטעה.

ולהנ"ל מבואר, דהנה משה רבינו לא רצה לכתוב נעשה אדם - בלשון רבים, מכיון שבכך נותן פתחון פה למינים שיש שתי רשויות ח"ו. על זה ביאר לו השי"ת הטעם שכתוב נעשה אדם, לרמוז שבבריאת האדם אינו נשלמת בעצם בריאתו כי אם אחר שיעמול ויתייגע להוציא שלמותו מן הכח אל הפועל, והא ראייה ש'הרוצה לטעות יבא ויטעה' הרי שהאדם בעל בחירה הוא ולא נברא בשלמות, ומהא גופא שנברא האדם באופן כזה שכל הרוצה לטעות יטעה נמצא שלא נשלמה יצירתו על ידי הקב"ה ושפיר נאמר 'נעשה אדם', עכתד"ק הנפלאים.

ובספר החינוך (מצוה ב') וכן מבואר בעוד מהראשונים כי זהו ענין מצות מילה, שנברא האדם בערלה אשר הוא אתון ר"ע ל"ה (יעויין בס' הליקוטים, פר' תרומה, ובפי' הרמ"ז על הוזה"ק ח"א דף צ"ח ע"ב), ומצווה האדם להסיר הערלה, כי על ידי המילה יכול לקבל עליו עול מלכות שמים, ואל

יתמה דלכאו' למה לא נברא כשהוא מהול, דהיינו מעמא להורות שלא נברא האדם מושלם בשלימות אלא צריך לעמול לתקן עצמו, ומראשית בריאתו ילמד האדם שאין התנהגותו תלויה בטבעיות או מה שנקרא כהיום גנים משפחתיים וכיו, אמנם אנו יודעים כי אלו דברי הרשעים טרופי השכל וחסרי הבינה והדעת שמדמים לומר כיום שאי אפשר לאדם להשתנות וכו', כי זהו שקר גמור טומאה ותועבה, כי אין הדבר תלוי אלא בו עצמו.

ועפ"ז יובן טעם הדבר מש"כ היערות דבש שבכדי להכניע קליפת עשיו צריך דייקא מצות מילה, כי קליפת עשיו הוא כאמור המורה על שהאדם עשוי בטבעו שנולד ונוצר בו, וסובר עשיו בעצמו כי שלום עליו נפשו והוא בבחי' צדיק כי כל מה שחטא ועבר כל עבירות חמורות הוא מפאת שטבעו מושכו לצד זה ומה יעשה שיש לו נטיה לתאוות רעות כאלו אשר עמהם נולד ונוצר, ועל כן על מנת להכניע קליפתו הוא דייקא על ידי מצות מילה, שבזה מורים לאדם שלא נברא באופן השלם, אלא צריך הרבה לעמול ולהתייגע לבוא אל תכלית שלימותו, ואז כ'אשר יגיע כפיך כי תאכל' או אז 'אשריך וטוב לך' (תהלים קכה, ב).

- טעות השבטים ביוסף שסברו שנולד במדרגתו ולא עמל ע"ז -

(ה) עפ"ז אפ"ל ע"ד הרמז לבאר ענין מחלוקת יוסף הצדיק והשבטים הק', דהנה לכאו' יפלא מאוד וכי לא ידעו השבטים הק' מעלת יוסף הצדיק, הרי 'בן זקונים הוא לו' (בראשית לו, ג) וכל מה שלמד אצל שם ועבר מסר לו, ואביו אהבו מכל בניו ומסר לו כל סודות התורה, ובוודאי אף הם עמדו על יקר גדולתו. אכן אפ"ל עפ"י דרך פשטות שדעת השבטים היה שהמה סברו כי יוסף הצדיק נולד במדריגה זו, מאחר ונולד בזקנותו של יעקב בקדושה עילאה, וכנודע מצדיקים שהמשיכו לעת זקנותם נשמות קדושות ביותר, והמשיך לו אביו נשמה גבוהה ונשגבה מעולם האצילות גבוה מעל גבוה, וממילא יש לו הכח לבוא למושכלות וחכמה עליונה, אך סברו שלא נצרך לעמול על זה, ונודע מצדיקים שכל מעלה שנולד בה האדם ואינו צריך לעמול ולעבוד על מנת לקבלה ולהשיגה אין לו במה להתפאר בזה ולהחשיבה, כי אין זה מפרי יגיעתו, וממילא מהאי טעמא לא החשיבו את יוסף.

איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם. רבי אליעזר אומר עין טובה. רבי יהושע אומר חבר טוב. רבי יוסי אומר שכן טוב. רבי שמעון אומר הרואה את הנולד. רבי אלעזר אומר לב טוב. אמר להם רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם, שבכלל דבריו דבריכם.

הנה תחילה צריך ללמוד היטב פירוש הפשוט בדברי המשנה, שהתנאים מלמדים אותנו 'איזוהי דרך ישרה', ומעתה מי שחפץ לדעת ולילך בדרך הישרה אשר 'האלוקים עשה את האדם ישר' (קהלת ז, ט) ואינו רוצה לטעות, צריך ללמוד היטב דברי התנאים הקדושים הללו.

רבי אליעזר אומר עין טובה, היינו כי הכל תלוי בראיית העין, כפי שהאריכו בזה רבות בספה"ק, וכבר אמרו חז"ל (עי' ירושלמי ברכות פ"א, ה"ה, וכ"ה ברש"י במדבר טו, לט) עין רואה ולב חומד וכלי מעשה גומרין, ולהיפך כשמסתכל האדם בתורה ומקיים בעצמו מאמר הכתוב (משלי ד, כה) ועפעפוך יישירו נגדך, הריהו מתמלא קדושה בראיית העין, כי הראייה אינו דבר נפרד כי אם 'מהות' האדם, כמו שכתבו באריכות בספרי מוסר וחסידות, וגם בספה"ק קב הישר (פרק ב') האריך בזה, שראיית דבר טוב גורם ומביא את האדם להיות טוב.

ואפשר דזהו שאמרו חז"ל (פסיקתא רבתי, פי"ד) שכשראה משה רבינו את רבי אליעזר בן הורקנוס אמר 'יהי רצון שיצא זה מחלצני', דבמשה מצינו שנאמר עליו (משלי כב, ט) 'טוב עין הוא יבורך' (תנחומא וזאת הברכה, א; וראה נדרים דף ל"ח ע"א), ולזה דייקא רבי אליעזר אמר שעיקר דרך הישרה הוא העין טוב שבזה תלוי הכל.

רבי יהושע אומר חבר טוב, כי הרבה חברים הרעים עושין (עפ"י סוטה דף ז' ע"א), ומה נאמר ומה נדבר כשרואים ענין זה בחוש, שאם חפץ האדם לילך ב'דרך הישרה' אזי אם יש לו חבר טוב המסייעו בעבודת השי"ת, וכמו שכתבו המפרשים (ברטנורא כאן) הכוונה לחבר שיאמר לו תוכחת מוסר אם אינו כראוי, ואיש את רעהו יעזורו לילך בדרך הישרה ולהתעלות בעבודת השי"ת, וכל דיבורו עמו הוא רק במה שייך לענייני רוחניות ולצמוח ולהתעלות למעלה למעלה, חבר כזה יכול לרומם את האדם מעלה מעלה.

וכיון שהיה בזה איזה בחינה של אמת, כי אכן נשמת יוסף הוא משבעת הרועים, גבוה מעל גבוה, על כן רצה מסבב כל הסיבות הבורא ית"ש להראות כל גדלותו, ונתגלגל הדבר שהשליכוהו הבורה, ובא וירד מצרימה מקור הזוהמא והטומאה, והיה זה נסיון גדול שאי אפשר לתאר, שנלקח בחור צעיר מעם אביו לבית פוטיפר שורש הטומאה, ושם ניסתה אשת פוטיפר להכשילו, ובענין זה פיתתה אותו שאמרה לו שראתה באצטגנינות שלה ובאצטרולוגין שנגזר בשמים שתעמיד ממנו בנים (רש"י בראשית לט, א) וטענה שאין זה תלוי כלל בבחירתו כי כך נגזר מן השמים ואין לו בחירה על כך, ואולם יוסף הצדיק במסירות נפש עמד בנסיון ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה (שם פסוק יב), ומשם הושלך לבית הסוהר מקום שאסירי המלך שם ערוות הארץ. כל זה נסבב מן השמים כדי שידעו שרק במסירות נפש וביגיעה עצומה הגיע למדרגת 'יוסף הצדיק', ולא כפי שדימו השבטים שזכה לזה בלא יגיעה.

וזהו שאמרו חז"ל במדרש, דכשראו אחי יוסף הענין אמרו והשב זה יוסף ישיב זה עשיו, שמעינו במה שחשבנו אותו כקליפת עשיו, שיתכן שכפי שנולד כן היה ובלא בחירה, והלא כדי להשפיל את עשיו בהכרח הוא לדעת שאי אפשר בלא יגיעה בכיה וצעקה לפני הבורא כל עולמים, בד בכד עם מה שיעשה האדם כל אשר בידו להתרחק כמטחוי קשת מכל ענין נסיון וכו', ובוודאי שאילולי הקב"ה עוזרו אינו יכול לו כדאמרו חז"ל (סוכה דף נ"ב ע"ב), ומכל מקום על האדם לעשות כל מה שבאפשרי לברוח ולנוס מכל נסיון וכל דבר המביאו לידי חטא, ולהוסיף לעצמו גדרים וסייגים בקדושה ובטהרה, וכולי האי ואולי יזכה לסייעתא דשמיא מאת השי"ת, וכיון שלא ידעו והבינו זאת חששו עתה שמא יתעורר עליהם הקטרוג מקליפת עשו.

- ביאור המשנה איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם -

(ו) בזה הדרך נלך לבאר מה שישנו חכמים בלשון המשנה (אבות ב, ה-ט) חמשה תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי, ואלו הן רבי אליעזר בן הורקנוס, ורבי יהושע בן חנניה, ורבי יוסי הכהן, ורבי שמעון בן נתנאל ורבי אלעזר בן ערך וכו', אמר להם צאו וראו

עד למחרת, כי לא יוכל לידע מה יהיה עד אז. ולזה כשהאדם הוא רואה את הנולד ומחשב בכל דבר איזה תועלת יהיה לו מזה, ומאיך הוא מאמין שהשי"ת נותן שכר טוב לעושי מצוותיו ומעניש לעוברי מצוותיו, ואם ח"ו יכשל ויעבור על אחת ממצות ה' וילך שבי אחר יצרו לבסוף יבכה הרבה וישלם מחיר כבד וקשה על כך, ובכל עת עושה חשבון הנפש שמחשב כי ימיו המה עוברים וחולפים וכבר צריך לעמוד לדין וחשבון על כל מעשיו, ואז חיי המה שונים ואחרים לגמרי, שאינו הולך שולל אחר יצרו הרע, וזהו העצה הטובה של רבי שמעון בן נתנאל להנצל ולילך ב'דרך הישרה'.

רבי אלעזר בן ערך אומר לב טוב, הנה ענין זה תמוה לכאן' היאך עושים ומהפכים הלב לטוב או לרע, ובפירושו הגר"א (ד"ה לב רע) פירש דהיינו ענין 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' (במדבר טו, לט), ולכן 'בכלל דבריו דבריהם', ע"כ. וגם זה צריך ביאור. ויתכן שלכן אמר על עין טובה שתלוי בזה, כי כשמקדש האדם את לבו ממילא יש לו סיוע דקדושה לכל הדברים האחרים ויש לו עיניים טובים, אך עדיין ראוי לכאן השייכות לשכן וחבר טוב, עד שאמר להם רבי יוחנן בן זכאי 'שבכלל דבריו דבריהם', ומשמע שהכל כלול ב'לב טוב'.

- צדיקים לבם ברשותם והמח שליט על הלב -

(ז) ויבואר עפ"י מש"כ רביה"ק מראפשיין זי"ע בספרו הק' זרע קודש (פר' קדושים) עה"פ (ויקרא יט, כז) לא תקיפו פאת ראשכם, וכבר בא דברינו בזה בארוכה, ותוד"ק הוא, כי האלוקים עשה את האדם ישר, וחלק מחכמתו ליראיו עם ישראל אשר נשמותיהם הם חלק אלו"ה ממעל, והוא אלוקות ורוחני גבוה מעל גבוה ונמשכו בחכמה עליונה, ומקום משכן הנשמה הוא במח שבראש ומשם מתפשטת ומשפיע על כל האיברים.

ומבשרי אחזה אלו"ה, וכל דבר שבגשמיות הוא השתלשלות מרוחניות, ורואים שכל מה שאדם יכול לעשות באבריו כל דיבוריו ומעשיו הכל תלוי וקשור במח, ואם ח"ו יבוא איזה פגם במח האדם רח"ל שוב לא יוכל לילך לדבר או לבלוע מאומה, כי המח הוא משדר אותות וכוחות לכל האיברים לעשות פעולתם, ולזה אם ניתק הקשר ח"ו שוב אין כח לאיברים האחרים.

ומאיך 'או חברותא או מיתותא' שחבר רע יכול להשפילו לאדם עד שאול תחתית, ואף מי שאינו חפץ להיות כך, מכל מקום כבר ראינו שאם מתחבר האדם עם חבר רע, כשהיצר הרע והם"מ מבלבלים דעתו להטעותו שידמה כי הוא חבר טוב שאינו מתכוון לרעתו וכו', הרי שסופו שיורד עמו רח"ל עד שאול תחתיה. ועל כן הזהירו חז"ל (אבות א, ו) וקנה לך חבר, שכשם שלפני שקונה אדם חפץ הריהו מהרהר ובודק היטב אם באמת צריך לחפץ זה, ואם יביא לו החפץ תועלת וכדאי הדבר עבורו, כמו כן צריך הוא לבחון אם חברו הוא חבר טוב ומועיל לעבודת השי"ת אם לאו, ורק כך יוכל לילך ב'דרך הישרה'.

רבי יוסי אומר שכן טוב שאף מי שאינו 'חבר' רק שהוא ב'שכנות' לשכן שאינו טוב עלול אף הוא ליפול ולהכשל, כיון שעומד על ידו ורואה ושומע מעשיו, ואף בלא רצון הרי זה גורם ומשפיע, וכלשון חז"ל בסוטה שם הרבה שכנים הרעים עושים. וזהו שביקש רבי אלכסנדר (ברכות דף י"ז ע"א) 'שתעמידני בקרן אורה', רצ"ל שאהיה בקרן זוית שאין רואים שם שום דבר רע רק 'אורה' וכך אמנע עצמי מלבוא לידי נסיון, שאצטרך ללחם במלחמה כבידה וקשה.

רבי שמעון אומר הרואה את הנולד, יבואר בפשטות, שכל כח היצר הרע הוא רק לרגע, שברגע זה בוער בקרבו כח התאוה עד שאינו יכול להתאפק וכו', אך אם יחשב מעט על מחר והעתיד שוב לא יהא כח ביצר להפילו ברשתו. כי כל כח הטומאה הוא בבחי' 'היום אומר לו עשה כך', ואומר לו למחר תלמד ותקיים מצוותיו ית"ש, ולמחר תשוב בתשובה ותהיה תלמיד חכם, אבל רק 'היום תשמע בקולי ותעשה כך'.

ועל כן אמרו צדיקים - כפי ששמעתי מחותני זצ"ל - בלשון הפסוק (שמות יז, ט) 'וצא הלחם בעמלק מחר', שקליפת עמלק שמפתה את האדם לאמר שלמחר יעשה רצון ה' וכעת ילך אחר תאוותיו השפלות. ולזה נמי צריך ברגע הראשון שעולה לאדם מחשבה טובה להכין לה כלי קיבול כנודע מספה"ק (ראה להרמב"ן באמונה ובטחון, פרק יט; ובקדושת לוי פר' יתרו, ולשבועות, ועוד) ברמז הפסוק (שיר השירים ב, ז) אם תעירו ואם תעוררו וגו', שיסמך מעשה טוב למחשבה הטובה, ולא ימתין

פגם והפסיק החלק שבין המח ללב, עד שהוא יונק השפע מהעורף תחת שיושפע אל הלב, יעו"ש. [ויש להוסיף דלכן היה פרעה בכחי' (שמות ז, יד) כבד לב פרעה, כי לא שלט מוחו על לבו כלל ועיקר, אלא היה כל כולו מלא תאוות ארציות ושפלות, ולכן רצה להמשיך ברשעותו אף כשכבר הבין שאין הדבר טוב עבורו].

ולזה אחר שהוציאנו השי"ת ממצרים ויצאה נפש האלוקות שבמח ממאסר המסכים המבדילין בין המח ללב, צוה השי"ת לא תקיפו פאת ראשכם היינו שלא תעשו היקף ומסך המבדיל בין הראש ללב, ולא ינתק ההשפעה מהמח לכל האברים, וכן ידעו כדת מה לעשות, עכתוד"ק הזרע קודש בתוספת ביאור.

והנה בוודאי יש בזה הרבה מדריגות, וכנודע מצדיקים שלא ראו בעיניהם מאומה מה שלא היה רצון השי"ת, ושום אבר מגופם לא הניעו ולא זו בלי רצון השי"ת, וכנודע מאמר הרה"ק הרר"מ מרימינוב זי"ע בביאור הכתוב (בראשית כב, י) וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת וגו', אל תשלח ידך אל הנער, שידו לא חפצה לילך בידיעה שרצון השי"ת שלא ישחט את בנו (וראה ייטב לב, פר' בחקותי), כי 'הצדיקים לבם ברשותם' לגמרי. אמנם אנו אף שאין אנו במדריגות אלו כלל, אכן סוכ"ס יש לנו להיות לכה"פ במצב שאם המח מבין שדבר וענין זה הוא כסם המות המזיק, שיהיה הכח למח להכניע את כח הרע והתאוה, ולא נהיה כהרשעים המסורים ביד לבם רח"ל.

וזהו שאמר רבי אלעזר בן ערך לב טוב, הכוונה שיהא המח שליט על הלב, ויהא לבו טוב ומסור ביד המח, ויקבל השפע וההארה מהנשמה האלוקות. ולזה אמר רבי יוחנן בן זכאי שבכלל דבריו דבריכם, דמאחר והוא במדריגת מח שליט על הלב, ממילא נמשך ומקבל כל הארות טובות וזוכה לכלל חבר טוב ושכן טוב ורואה את הנולד, כי הכל תלוי בזה.

- הפה הקדוש ממשיך האור מהמח לכל הגוף -
(ח) ויובן בזה מ"ד מהאר"י הק' (ספר הליקוטים, פרשת בא, ד"ה למען שתי, ועי' זוה"ק, פרשת וארא, ח"ב דף כ"ה ע"ב) שבמצרים היה הדיבור בגלות, ופרע"ה אתוון פ"ה ר"ע (ראה מגלה עמוקות, פר' בא), והרבה האריכו בזה בספה"ק שבמצרים לא היו בני ישראל

וזהו משל ודוגמא לרוחניות, שמקום המח שם משכן הנשמה חלק אלו"ה ממעל, ועד היום יש לחוקרים והמדענים מבינות על דרך פעולות כל האיברים, אך על חלק המח כמעט שאין להם ידיעה להבין פעולתו כלל וכלל, וכל האיברים חיותן מהמח. ולכן למדונו תלמידי הבעש"ט הק' (ראה בספה"ק תניא ח"א, פרק י"ב, ושאר ספרים הק') שעיקר עבודת השי"ת שיהא 'מח שליט על הלב', שאז הכלי מעשה הוא לטובה ויהלך בדרך הישרה, ברם אם ח"ו מנוון האדם את מוחו רח"ל, כפי שיכול להיות אסון במוח בגשמיות כן הוא נמי ברוחניות, שאם ראשו ומוחו מלאים בהבלים, ותחת שיוסיף עוד ועוד תורה וטהרה וקדושה ודביקות בהשי"ת, אזי הוא נעשה מטומטם בעבירות ונתרחק מהשי"ת, ושוב אין לו שליטה על לבו, והלב חושק תאוותיו ועושה מה שרוצה.

מה אומר ומה אדבר, בושתי ונכלמתי, כמה פעמים רואים שעשה האדם חשבון נפשו וקיבל על עצמו קבלות טובות כשהוא חפץ להשתנות, והנה כעבור זמן קצר נופל שוב, ובוודאי אינו כמשוגע וחסר דעה, אלא שבאמת בפנימיות נפשו חפץ הוא במאוד מאוד להיטיב דרכיו, ולהיות תלמיד חכם ולא לפרוק עול מעל צווארו חלילה ובעל תאוה וכו', ומעתה היאך זה בזמן קצר כל כך חוזר הוא לראשונות. אכן לפי דברי הזרע קודש הנ"ל יובן היטב, דמאחר ונעשה הפסק בין מוחו משכן הנשמה ללב על ידי העבירות שפגם רח"ל, הרי אף שהמח מבין מה שצריך לעשות מ"מ הלב חושק את שלו ומהרהר בתאוות וחומריות עד שאין האדם יכול להדבק בהשי"ת כראוי.

ועי' אמרו חז"ל במדרש (ב"ר סז, ח; קה"ר ה, א) הרשעים מסורין ביד לבם והצדיקים לבם ברשותם, כי הצדיקים מקיימים בעצמם (משלי ה, כג) מכל משמר נצור לבך, וכשמחליט דבר הרי שהלב ברשותו ויש בידו לקיימו, לא כן הרשעים גם כשהם חפצים לשוב למוטב, הרי שאין הלב ברשותם ואינו שומע לו, ועושה מעשיו בלא דעת ושכל.

- מומאת מצרים להפסיק בין המח ללב -

(ז) וכזרע קודש שם המשיך וביאר שזה היה גלות וטומאת מצרים שהוא לשון מיצר וגבול ומסך המבדיל, וקליפת פרע"ה הוא אותיות הער"ף, שהוא יונק מהעורף מקום מיצר בין המח ללב, והוא

יכולים לייחד הדיבור לה', וזה היה עיקר הגלות. והענין בזה כי הפה הוא הממוצע בין המח ללב, והוא כנגד העורף (ראה זרע קודש, דרושים לפסח, ד"ה ואלו לא), כי הפנים העיניים והפה הם כנגד העורף, ובאם מתנהגים כראוי בדיבורי הפה, ומדברים רק דיבורי תורה ותפילה הרי שממשיכים בזה ששפע אור הקדושה מהמח ילך אל הלב, וכאמרנו ביהי רצון לפני הנחת תפילין 'שהנשמה שבמוחי עם שאר חושי ובוחותי כולם יהיו משועבדים לעבודתו ית"ש.

ואף ענין זה נוכל לראות בעניני גשמיות וכנ"ל שכל ענין גשמי הוא השתלשלות מרוחניות, וכן ניתן לראות בורם העלקטרי"ק שאם מושכים אותו ממקום מרוחק, הרי שנחלש הזרם, ויש להתקין כלי כזה שנקרא 'טרנספורמטור' (ובלשונם שנאי) לחזק הזרם שיוכל למשוך הלאה. ואם מרחיקים עוד המקום הרי שיש להוסיף עוד שנאי. וכל זה הוא לבוש וכיסוי לעניני רוחניות, שהנשמה שהוא חלק אלו"ה צריכה להשפיע קדושה לכל האיברים, להתקדש ולהטהר ולעבוד את השי"ת כראוי, ולזה מוכרחים שיהיה באמצע הדרך כעין 'שנאי' שיעביר הזרם והאור היטב, וזהו באמצעות הפה, שכשעובד האדם את השי"ת בפיו ועוסק בתורה הק', הרי זה מחזק שניצוצי האור ילכו וישפיעו הלכה לכל הגוף.

ולזה אמרו חז"ל (קידושין דף ל' ע"ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, כי היצר הרע אשר הוא קליפת העורף המפסיק בין המח ללב, הוא מפתה את האדם שיעשה חשבון נפשו יום ביומו, ולקבל על עצמו קבלות טובות, כשכל זה במטרה לבל יבוא לידי מעשה באברים ממש, והתורה שהיא על ידי הפה הוא התבלין כנגדו.

וזהו הענין שהדיבור במצרים היה בגלות, כי הדיבור הקדוש יש בו הכח להמשיך האור דרך העורף לכלי המעשה, ועל ידי שהאדם מקדש את פיו עוזרו ומסייע הקב"ה בידו שיוכל להמשיך ניצוצי האור מהמח אל כל איבריו.

ויורמו בפסוק (קהלת ה, ד) דבר מלך שלטון, דהנה מל"ך נוטריקון מ'ח ל'ב כ'בד (ראה שלה"ק, תולדות אדם - בית ישראל קמא, אות יד), והתכלית הוא שיהיה כסדר הזה המוח שליט על הלב ועל הכבד, שהכבד הוא כולו דם ומראה על נפש הבהמית ותאוות, וצריך שיהיו הלב והכבד תחת ממשלת המח לגמרי, והעצה לבוא לזה הוא על ידי 'דבר מלך', רצ"ל על

ידי שיהא דיבורו קדוש, ועל ידי כן יהיה מלך שלטון. ועל זה איתא בתיקונים (הקדמה דף י"ז ע"א) כי פה הוא בבחי' מלכות, שעיקר המלכות הוא להיות מלך על עצמו, וכדברי המדרש (דכ"ד ב, לב) בפסוק (משלי כד, כא) ירא את ה' עם בני ומלך, מלוך על יצרך יעו"ש, והיינו שלא יעשה בו היצר הרע כרצונו להפילו אל תוך הקליפה והטומאה, כי אם אדרבה יקדש ויטהר עצמו שיבוא הניצוץ הקדוש מהמח אל הלב ושאר האיברים, וזהו כאמור על ידי הפה, ולזה דייקא הפה הוא בחי' מלכות.

בענין זה טענו השבטים ביוסף הצדיק, וסברו שמאחר ודיבר עליהם לשון הרע, שוב טענו כנגדו 'המלוך תמלוך עלינו' (בראשית לו, ח), דמאחר ואינו מלך על עצמו כי דיבורו פגום, הרי שבוודאי לא יזכה לבחינת מלכות. ואמנם כיון שראו אח"כ את יוסף שוב 'נבהלו מפניו', והיינו שאחרי שראו צורת קדושתו והבינו שטעו בו ואדרבה הוא כולו קודש, וגם כל דיבוריו היו באמת דיבורים קדושים.

עפי"ז יבואר הפסוק יהודה הוא בחי' מלך כידוע, ובמדרש (ב"ר צח, ו) שכל בני ישראל נקראים על שם יהודה, ואין אומרים 'ראובני' 'שמעוני' אלא 'יהודי', יעו"ש, כי כל איש מישראל יש לו בחינת כח המלכות שנברא בצלם אלוקים, ויש לו בחירה חפשית, ובכוחו למלוך על יצרו בבחי' אמרם ז"ל (שמו"ר לב, א) חרות על הלוחות (שמות לב, טז) אל תקרי חרות אלא חירות, שאין הוא עבד ביד יצרו ולבו, אלא אתה יודוך אחיך ידך בעורף אויביך, ומרומז כאן כי בחי' 'יו"ד שהוא חכמה (וזה"ק ח"ב, דף קכ"ג ע"א) אינו נשאר רק במח, אלא בעורף שאין העורף מפסיק חלילה, ולכן וישתחוו לך בני אביך, היינו שכל האיברים נכנעים לחכמה שבמח, וכח זה יש לכל יהודי באשר הוא.

וביותר י"ל עפ"י מ"ד בגמ' (סוטה דף ל"ו ע"ב) יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא נקרא כולו על שמו של הקב"ה, דכיון שאמר (בראשית לח, כו) 'צדקה ממני' ושב בתשובה ולא בוש, לזה זכה ויש בשמו כל אותיות הוי"ה. ועל כן מלמדנו כאן שאף מי שכבר נפל ברשת היצר הרע ומבקש היצה"ר לייאשו שלא יועיל לו עוד תשובה, ידע כי אין זה האמת, אלא אדרבה הבוכ"ע חסדיו לא תמו והוא פותח שער לדופקים בתשובה, ולזה נקראו כולם ע"ש יהודה. ולזה אמר יהודה מורה על כח

בטלים הריהו נוטל החיות מן הדיבור ועובר על רציחה. והדברים מבהילים על הרעיון. והובאו הדברים גם בהוספת מהרצ"א על סור מרע ועשה טוב (פרק שני), יעו"ש. ולדרכנו מאחר וברית הלשון מכוון כנגד ברית המעורר על כן בהכרח לתקן תחילה ענין הדיבור ולהזהר מדברים בטלים, כי על ידי פגם הדיבור כאמור מקלקל הנשמה ושליטת המח על האברים.

ולזה התיקון הראשון הוא לקדש הפה בתורה ותפילה, וכבר הונהג מלפנים לעשות בימים הללו תענית הדיבור, כי כאשר מעיינים בספרי הקדמונים תסמרנה שערות ראש כמה סיגופים קשים ומרים ותעניות צריך לעשות בכדי לתקן העוונות, שכנגד כל עבירה צריך סיגוף ועינוי לטהר ולזכך מכל שמץ, ובחולשת הדור שאין בנו כח לתעניות, וכיון שלא התענית והשק גורמים אלא העיקר הוא תשובה ומעשים טובים, על כן העצה הטובה ביותר הוא תענית הדיבור, שאינו מחליש כח הגוף ואין בו חשש. ומאויבי תחכמי מצוותיך, שהרי רואים כי להתענות יום שלם עולה יותר בניקל מלשתוק יום שלם בלא לדבר דברים בטלים, כשכל העת ממתין כבר שיכלו השעות שקיבל על עצמו ויוכל פתוח פיו ולדבר. ולפי גודל הקושי רואים רום המעלה, שמהצום והתענית אין היצר הרע מתפחד כל כך, אכן מענין זה שלא לדבר ולעשות תענית דיבור, שמוזה מתיירא הוא עד מאוד, ועומד להלחם בכל כוחו כנגד זה, כי כאמור זהו עיקר כלי המלחמה כנגד קליפת הער"ף.

ובוודאי שאין הדבר עולה בניקל, כי הלא טבע האדם שחפץ לדבר ולשמוע וכו', וכיון שהוא מתגבר ומשתדל אפי' שלא לשמוע באזניו דברים בטלים, וכל שכן שלא לדבר, הרי שעל ידי כן 'שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו' (משלי כא, כג), והנשמה האלוקית שבקרב מאירה בו כראוי, ויש לו אורות הרבה וכל טוב, משא"כ אם פיו מופקר הוא, הרי שנעשה כעין 'הפסקת חשמל' ונפסק ההשפעה, ועל כן ביותר יש לשמור מוצאות פיו.

- דברי התעוררות לאור המצב -

(י) טייערע אידישע קינדער בושתי ונכלמתי מלהרים פני אליו אך חייבים לדבר, עם בני ישראל זקוקים לרחמי שמים מרובים, אין לך יום שאין קללתה מרובה משל חברתה, ונהרגים עוד ועוד

התשובה, ידך רומז נמי לכח התשובה, שהשי"ת פותח ידו לקבל שבים [וראה להגה"ק החתם סופר זי"ע (ראה דרשות, לר"ה ד"ה פותח, דף א' טו"ג) שמאריך בענין זה כי יד מרמז לתשובה, יעו"ש], וזהו בעורף אויביך דשפיר מועיל תשובה לכל אחד ואחד, וזה שעומד בעורף אויביך רומז ליצר הרע שנקרא אויב (כ"ר נד, א; סוכה דף נ"ב ע"א).

ועל זה אמרו חז"ל במדרש שדייקא לדוד המלך ניתנה העורף, כי דוד המלך הוא שהקים עולה של תשובה (ע"ז דף ה' ע"א) ולימד שגם ליחיד מועיל תשובה, והוא הוא שלימד את בני ישראל שאין לך דבר שעומד בפני התשובה, ולזה אמר ואויבי הוא היצר הרע כנ"ל תתה לי עורף שלא יוכל היצר הרע לשלוט ולהפסיק בין המח ללב. ויש בזה לימוד לכל אחד ואחד שעושה תשובה ומתחנן ומבקש מהשי"ת שאינו יכול לכדו ורצונו באמת לעבדו בלבב שלם ומקבל על עצמו עול מלכות שמים שלימה, שבוודאי יעזרו השי"ת ויוכל אף הוא להכניע קלפת עורף ולחדש כנשר נעוריו שיהא לו צינור השפעה לכל האיברים.

- עיקר תיקון ימי השוכבי"ם בלימוד התורה ותענית הדיבור -

(ט) אשר על כן עיקר תיקוני ימי השוכבי"ם הוא דייקא בלימוד נגלות התורה ביגיעה, וכמו שדיבר בקדשו מרן אאדמו"ר זי"ע (ראה שפע חיים רעד"ר ח"ב, פרשתו, מאמר א) דע"ז אמרו חז"ל (סנהדרין דף צ"ט ע"ב) אדם לעמל נברא איני יודע אם לעמל פה' וכו', עי"ש, כי הכל תלוי בפה, כי זה לעומת זה עשה אלוקים (קהלת ז, יד), וכל היצר הרע תלוי דייקא בפה שהוא קליפת הער"ף פ"ה ר"ע כאמור, והיצר הרע מבקש לנתק הלב מן הקדושה, ולזה נתן לנו השי"ת הפה לעמוד כנגדו, וצריך האדם לקיים בעצמו סור מרע ועשה טוב שיהא פיו קדוש ולא יהיה בו שליטה ליצר הרע, ועל ידי כן לא יוכל להפסיק בין המח ללב.

עד היכן חומר הדבר בדיבורים בטלים הדברים מגיעים, נוכל ללמוד ממה שהביא רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בדרך פקודיך (לא תעשה ל"ד, חלק הדיבור, אות ג') מה שאמר הרה"ק הרמ"מ מרימינוב זי"ע, שמי שמדבר דברים בטלים הריהו עובר על אביורייהו דרציחה, יעו"ש, כי כל דיבור הוא קומה שלימה ויש בו חיות, ועל כן כשמדבר דברים

רעד"ר פר' ויגש ש.ג.) שעיקר התורה הוא בבחי' (משלי כה, יא) תפוחי זהב במשכיות כסף היינו חלק פנימיות התורה, והנגלה הוא לבוש בבחי' 'ילד שעשועים', שאין אנו יודעים מאומה כי לומדים אנו כמו ילד קטן בחיידער ומדמים לפרש המשנה 'שור שנגח את הפרה' כפשוטו על בעל חי הנקרא שור שבעט ונגח את בעל החי הנקראת פרה, אף שבאמת מרמז גם למידות עליונות גבוה מעל גבוה, אכן האב בלמדו עם בנו הקטן מה שלמדו בחיידער הרי כשבנו מפרש כפשוטו 'עברי מיט טייטש' מה שלימדוהו הריהו מתמלא שמחה גדולה, כמו כן גם הלימוד שלנו אף שאין אתנו יודע בסודות ורזין דאורייתא הטמונים בכל תיבה בתורה"ק, וכל תורתנו הוא בבחי' 'ילד שעשועים', הרי שגם בלימוד זה ממשיכים חסד א"ל כל היום ומתעורר עלינו זכות חסד ורחמים, וזהו הכן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים, שגם לימוד פשוט כזה ואף שאינו לגמרי תורה לשמה מעורר שמחה גדולה בשמי מעל, ויש בזה הגנה על כל הדור, ומביא ומשפיע ברכה מן השמים.

- היחיד במעשיו משפיע על כל העולם ועל כל כלל ישראל -

(יא) את אחי אנכי מבקש טייערע אידישע קינדער, הנה העת והעונה שמתחילים ימי השובבי"ם, שבהם אפשר לפעול ולשנות את כל מצב כלל ישראל לטובה, להכניע ולהשפיל כל הקליפות מטומאת מצרים שהוא שורש כל הגלויות כנודע (ראה לקוטי תורה, פר' תצא, עה"פ כי תצא למלחמה; שער המצות, פר' ראה, מצות זכירת יציאת מצרים; וראה בני יששכר, מאמרי כסלו טבת, מאמר ב, אות כה) עד שיהא 'ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לה' המלוכה' (עובדיה א, כא), וכשקוראים פרשיות גלות וגאולת מצרים ועד בנין בית המקדש בפרשיות שובבי"ם ת"ת אפשר לפעול ולהמשיך שכבר יהיה 'יבנה המקדש עיר ציון תמלא', שיבוא קץ הימין סוף וקץ לכל צרותינו תחילה וראש לפדיון נפשנו.

ולכן בקשתי מכל אחד שיקבל על עצמו תענית הדיבור שלא לדבר דיבורים במלים, כל אחד ככל שיוכל יותר, אך כדי שיהא איזה גדר מוכרחים לומר סכום של שעות כלשהו, וזה יהיה לכה"פ ששה שעות בכל יום. וכשמציב האדם מטרה

מבני ישראל, וכל אחד ואחד מהם הרי הוא מזרע ישראל, ורכים מביניהם ושמה אפי' רובם מאמינים המה בהשי"ת, ושומרי תורה ומצוות ועכ"פ באיזה דרגה, ואי אפשר לומר שאין זה נוגע אלינו. ומאמינים אנו בהשי"ת כי הכל הוא ברין ובחשבון.

והוא מבהיל על הרעיון, שכל הענין התחיל בשב"ק שמחת תורה, וביום גדול זה נגזרה גזירה נוראה מן השמים, אשר כולה למעלה מדרך הטבע, כאשר מן השמים סימאו וחירשו ולא ידעו ולא יבינו בחשיכה יתהלכו, וזה מורה כי היה תביעה בשמים על בזיון התורה, ובעוד שאנו רוקדים עם התורה ביקשה היא להורות לנו ולרמז שעלינו לתקן דרכינו ולהגות בה כראוי וכל התנהגותנו תהיה כרצון התורה הק'. וכיון שאין אתנו יודע מה יולד יום, ובוודאי שאי אפשר כלל לסמוך עליהם ועל המונם, כי ראו הכל בחוש כי המה כמשוגעים ומחוסרי דעת ממש, ואם עד יום שמחת תורה היו יכולים לדמות כי עכ"פ בדרך הטבע יש משהו על מי לסמוך, הרי שכהיום הוברר לכל כי אפי' בדרך הטבע אי אפשר לסמוך עליהם כלל וכלל, ולולי ה' שהיה לנו לא היה נשאר כאן שריד ופליט משונאיהם של ישראל, והמצב כיום אינו פשוט כלל כשעדיין אין רואים קץ וסוף, ושנאת ישראל מתגברת יותר ויותר בכל העולם, ואף הגויים שנראים מבחוץ כ'טובים' ודורשי טובתנו, הרי שלאמתו של דבר אין בזה כלום, ואין לנו ברירה אחרת אלא להשען על אבינו שבשמים בלבד, ולזה מוכרחים אנו לשוב ולפיים את הבורא ב"ה שכבר יאמר די לצרותינו.

ויש להמליץ כלפי שמיא ולומר, הנה הנביא אומר (ירמי' לא, יט) הכן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים, שאנו באים ואומרים כלפי מעלה שיראה הקב"ה כי אנו כבנים קטנים בלי שכל ודעת, ואז גם כי מדי 'דברי' בו דיבור הוא לשון קשה המורה על דין וגבורה, מכל מקום יהא זכור אזכרנו עוד, אחר שיראו כי כשהולכים עם בני ישראל במדת הדין אין מועילים בזה מאומה, ורק כאשר יאמר למלאך המשחית הרף ועל כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאום ה', שילכו עמנו במדת הרחמים ויאמר השי"ת הם קטיגור וקה סניגור מקומו, רק אז יתעוררו ישראל לתשובה באמת.

ואפ"ל עוד עפ"י מה שדברנו זה עתה (בעידן

מרוחק ומשוקץ ומתועב ושנוי לאהוב קרוב ונחמד וידיד, וכלשון הרמב"ם בהל' תשובה (פרק ב, הלכה ד'), כי ברגע אחד של קבלה אמיתית נהפך האדם להיות כבריה חדשה והקב"ה משתעשע בו והוא אהוב למעלה ונחמד למטה. וזה מלמדנו גודל כח התשובה.

ולזה נקראת התורה 'תורת חסד' כי ע"י התורה משפיעים בזה חסד ורחמים לכל העולם, רפואה לחולה המוטל על מיטתו וכו', והכל הוא בזכות התורה וההתגברות על היצר הרע, וממילא יש בזה חסד עצום לכל העולם כולו. ולזה נמי אמרו חז"ל (סוטה דף י"ד ע"א) תורה תחילה וסופה גמילות חסדים.

ישלח השי"ת רוח מהרה לבני ישראל מן השמים, י"ה זכות אבות יגן עלינו, שלפחות נזכר מעט מגודל מעלת ימי השובבי"ם, וצריך כל אחד לקבוע כל יום איזה זמן לעסוק בדברות קדשו של מרן אאדמו"ר זי"ע ממה שנשא בשבועות אלו ובשאר ימות השנה, וכן בשאר ספרי מוסר וחסידות, כשהעיקר שיביא לידי מעשה, ולא יהא ח"ו בבחי' תורה שלא לשמה אשר נח לו שלא נברא (ברכות דף י"ז ע"א), אלא לראות מה שאפשר יותר לקדש כל האיברים ולהרבות בתורה.

יעזור השי"ת וימי טבת וחצי שבט הנמוכים שצריך בהם שמירה יתירה כגודע (מגלה עמוקות, פר' ואתחנן אופן ק"ו, הובא בבני יששכר מאמרי תמוז אב, מאמר א, אות ו) יתרוממו ויוגבהו, ולכן נקבעו ימי השובבי"ם דייקא בימים אלו על מנת שיוכלו לרוממם. ויעזור השי"ת ונוכל לנצל גודל הימים הללו, ולא נהיה ח"ו כבועט במתנה גדולה זו של ימים אלו, ונזכה לקבל עלינו עול מלכות שמים שלימה, ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולטהר הלב ולקדש המחשבות. יהי ה' אלוקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו אל יעזבנו ואל ימשנו להטות לבבינו אליו, שהלב יהיה קשור למח בלי הפסק, ולשמור הכלי מעשה מכל רע.

ישמור השי"ת כל ישראל, שומר ישראל שמור שארית ישראל בשמירה דלעילא בכל מקום שהם בכל מקומות מושבותיהם די בכל אתר ואתר, וישלח רפואות וישועות, וירומם קרן ישראל מתוך רחמים וחסדים, ונגאל בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

לעצמו הרי שבוודאי יסייע בידו הקב"ה שעכ"פ לא יפחות מכך.

והעיקר הוא לנצל זה הזמן לתורה ולתפילה ולא בביטול הזמן. בד בבד עלינו לבקש ולהתחנן על נשמותינו, ועל כל כלל ישראל כי שחה לעפר נפשנו, וכבר יקויים היעוד (תהלים קיג, ז) מקימי מעפר דל, כי אין בנו עוד כח הסבל, כמה ישנם הזקוקים לרפואה וישועה, לבבות נשברות מכל מיני סיבות צרות ועניינים, ומוטל על כל אחד ואחד מישראל לידע כי הכל הוא באחריותו, וכדאמרו חז"ל (סנהדרין דף ל"ז ע"א) בשבילי נברא העולם, וכל אחד עליו לידע שיש בידו הפוטנציאל והכח להשפיע ולהרים את כל כלל ישראל, וכפי שכבר אמרו עוד חז"ל (קידושין דף מ' ע"ב) לעולם יראה אדם עצמו חציו וכו' זכה אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, ולכל אחד ואחד מישראל ישנו כח זה שיכול להשפיע שהעני השוכב על מיטת חוליו בבית הרפואה יתרפא, והאחר ינצל ממבקשי רעתו וינצלו כל ישראל מצרה וסכנה, ולא יוכלו המשחיתים והרוצחים להרע חלילה. ורח"ל להפך 'לא זכה אוי לו' וכו', ומי יודע החלק והכח שיש לאדם במה שנהרגו יהודים רבים כל כך, ושמא אם היה מטיב מעשיו ומתנהג כראוי לא היו באים אסונות כבדים כל כך. ודבר זה צריך כל אחד להאמין באמונה פשוטה, ואין זה מדריגות וכו', כי כל ישראל ערבים זה לזה (סנהדרין דף ל"ט ע"א), וכתוב (שמואל א, ג) כי א"ל דעות ה' ולו נתכנו עלילות, והוא יודע החשבון המדוייק מה שנגרם בעטיו של כל אחד ואחד.

אכן מרובה מדה טובה 'ומיום שנתת אל ליבך' וגו' (עפ"י דניאל י, יב) שמיד כשמקבל על עצמו קבלה טובה מיומא דגן ולהלן להתהפך להיות כאיש אחר, ולתקן בכל יכולתו כל מה שקלקל ולהיטיב דרכיו, הרי שהשי"ת מקבל מיד כל אותם הקבלות הטובות ומתעורר בזה זכות לעצמו, ולכלל ולפרט ולכל עם בני ישראל.

הרהרתי היום דהנה כשבאו מנשה ואפרים לפני יעקב אמר (בראשית מח, ח וברש"י) מי אלה שאינם ראויים לברכה, והיינו שנראה שלא היו כראוי, והנה אחר זמן קצר אחר שביקש יוסף רחמים על הדבר, מיד אמר (שם פסוק ט) קחם נא אלי ואברכם, ולא רק שברכם אלא 'וישק להם ויחבק להם' (פסוק י), ללמדנו שברגע אחד של תשובה נהפך האדם

יום שני פר' שמות כ' טבת

בערב סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל החתן מורנו דוד יעקב נ"י בן הרה"ג ר' אלעזר שימון שליט"א מפעיה"ק מח"ס פאר הבית (ב"ר מנחם מאיר מב"ב, וח"ר אהרן ישעי' שפיצר מיוניאן סיטי), ע"ב הרה"ג ר' שמואל מרמורשטיין שו"מ בישיבה"ק ורא"כ במרכז התורה (ב"ר יחזקאל עזריאל מפעיה"ק, וחתן להבחל"ח הרה"ח ר' מנחם גליק ז"ל).

לאחמ"כ קיבל מרן שליט"א קהל.

יום שלישי פר' שמות כ"א טבת

בערב סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל החתן החבר חיים פסח נ"י בן הרה"ח ר' אשר אנשיל רייכמן מירושלים, ע"ב הרב חיים יעקב לוי משגיח בישיבה"ק (ב"ר משולם פייש אליעזר מפעיה"ק, וחתן להבחל"ח הרב שלום צבי זילבר ז"ל).

אח"כ קיבל מרן שליט"א קהל. בין הנכנסים היה הרה"ג רבי יעקב אברהם כהן שליט"א רב שכונת רמת הצפון בירושלים שהגיש את ספרו החדש 'עמק הפרשה' על חומש שמות.

בחצרות קדשינו

קהילות אנ"ש. ללא יוצא מהכלל. היעד הזה הוא לא עתידי, אלא כבר נעשה דבר יום ביומו. מחלקים הון תועפות לכל הזכאים, וסיוע מוגבר למשפחות שנמצאות במצוקה כלכלית, כי לא משאירים אחים מאחור.

עכשיו זה קורה: מזה כבר שבועיים ימים שמנהל 'אחים לשמחה', ה"ה העסקן הנמרץ מוה"ר ישראל גולדשטיין הי"ו מרכז מאמצים לפנות לאלה מאנ"ש שעדיין לא שותפים, ולבקש מהם להיות חלק מהמשפחה הגדולה של אחים לשמחה. ב"ה ההמונים נתבעים ונותנים.

כולנו אחים: בשבועות אלה ימי השובבי"ם-ת"ת, מתעתד ר' ישראל לצאת בין קהילות אנ"ש במסע מיוחד, במסגרת אירועים קהילתיים בכל קהילות אנ"ש, כדי להגדיל באופן משמעותי בס"ד ובעזרת ה' יתברך את מעגל השותפים, כאשר המטרה המרכזית היא שבאמת יוכלו לעזור לכולם, ובהמשך אף להרחיב את אפשרויות העזרה והסיוע למחותנים.

אחים לשמחה: מוה"ר ישראל הי"ו, פונה נרגשות לכל אחד ואחד מאנ"ש: "מוטל עלינו עול עצום של גיוס כספים מחדש, בכל חודש. אבל היסוד נבנה על השותפות ועל הלב שלכם. לא משאירים אחים מאחור, עכשיו זה קורה! בימי השובבי"ם ת"ת – אף אחד לא נשאר מאחור; חותמים עכשיו על שותפות, לכל הפחות 120 ₪ בחודש.

לא משאירים אחים מאחור, עכשיו זה קורה! "אחים לשמחה" מקדיש את ימי השובבי"ם-ת"ת למצות את השותפות של אנ"ש בסימן של: כולם נותנים, כולם מקבלים

מפעל החסד 'אחים לשמחה', ששם לו למטרה להקל את הוצאות הנישואין מכתפי המחותנים, ובאמתחתו תכניות גדולות להגדיל את הסיוע ולהקל עוד יותר, מקדיש את ימי השובבי"ם-ת"ת שאנו נמצאים בעיצומם, כדי לתגבר מאמצים ולמצות ככל האפשר את מידת השותפות של אנ"ש בכל קהילות אנ"ש, כדי שיוכלו לעמוד במשימות הכבירות הניצבות לפתחו.

לא משאירים אחים מאחור, כולם נותנים: כן, אף אחד לא נשאר בחוץ. כדי שבאמת יוכלו ב"אחים לשמחה" להגיע אל היעדים השאפתניים בברכת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, ועל פי בקשת והוראת יו"ר "אחים לשמחה", ה"ה הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, חובה עלינו להגיע אל כל אחד ואחד מאנ"ש, צעירים ומבוגרים, זקנים ואברכים, שיהיו כולם שותפים במפעל כבירים זה העוסק במצות הכנסת כלה באופן נשגב במשך כל השנה כולה.

לא משאירים אחים מאחור, כולם מקבלים: אחד מהיעדים הגדולים שלנו, שנוכל לתת לכולם. לכל מי שצריך את הסיוע הזה, ולכל המחותנים הזכאים. בכל

ברכת מזל טובא

קדם ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין, המסור בכל מאודו ונפשו למען כל צרכי המערכת בכל עת ועונה זה רבות בשנים, ובפרט בהפצת דברות הקודש בירושלים מידי שבת בשבתו, ה"ה

הרב שמעון גוטמן הי"ו

מנכ"ל מוסדותינו הק' בירושלים עיה"ק

לרגל השמחה השרויה במעונו במזל טוב ובשעטומ"צ

שמחת הולדת הבת תחי'

ובברכת מזל טוב לאביו העומד לימננו בכל עת ועונה

הרה"ג רבי שלמה צבי שליט"א – מח"ס דברי שלמה

יה"ר שאך טוב וחסד ישרור תמיד באהליו כל הימים,

ויזכה לרוות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו, מתוך רוב שפע, לעלמי עלמאי

המאחלים מקרב הלב

מערכת 'בצילא דמהימנותא'

בעזרה ש"ת

לא משאירים אחים מאחור כולם נותנים כולם מקבלים

מוטל עלינו עול עצום של גיוס כספים מחדש בכל חודש, אבל היסוד נבנה על השותפות ועל הלב שלכם; לא משאירים אחים מאחור, **ענשיו זהקורה**: בימי השבועיים אף אחד לא נשאר מאחור; **חותמים עכשיו על שותפות**

כי להכנסת כלה נותנים לכל הפחות 4 ש"ב ביממה". כדי להיות מעודכנים בדבר האירועים הקהילתיים, עקבו אחר הפרסומים. זריזין מקדימין, מצלצלים עכשיו, לא נשארים מאחור: 052-7129114.

מרכז 'שמחם' מציג: תפילת הרבנית הצ' תליט"א והגרלה על 'שבת במירון', בלי מגבית כלל!

לרגל ימי השובבי"ם-ת"ת בהם מרבים בטהרת וקדושת ישראל, יוצאים במרכז 'שמחם' דחסידי צאנז בקריאה נרגשת לבית יעקב אלו הנשים: אנא, תרמו את חלקכן בהשתדלות לבנות בתים נאמנים בישראל, על אדני התורה והחסידות. לא מדובר בבקשת תרומה כלל וכלל אלא במשהו שונה לגמרי.

הקריאה היא להביא שמות של לכל-הפחות 2 בנות שלא מאנ"ש, בגיל שידוכים, כדי שבמרכז 'שמחם' יוכלו לבנות רשימות מעודכנות ולהעביר אותן לשדכנים העוסקים בשידוכים של בחורים מתבגרים מאנ"ש. וכל אחת זוכה! כל מי שתשלח שני שמות, תזכה להיכנס לספר 'תחינות' מיוחד, שבו תתפלל הרבנית הצדקנית תליט"א, א"ח כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, במשך ימי השובבי"ם ת"ת, ותעתיר עבור כל אלו ששלחו שמות למען זיווגים נאמנים בישראל. ויש גם הגרלה על שבת במירון! כל מי שתשלח שלושה שמות, תיכנס להגרלה על שבת במירון כולל סעודות שבת בשפע.

*

במכתב מיוחד ונוגע ללב שיגיע לבתי אנ"ש בשבועות הקרובים, מתואר ע"י מרכז 'שמחם', מקצת שבמקצת, מה עובר על המצפים לישועתם.

בין הדברים נכתב שם: גם היום השכימו אותם בחורים המצפים לזיווגם אל יום נוסף, יום שנושא עמו שוב אכזבות וכאב לב בלתי נתפש, לאחר שהוא לא נושא בכנפיו כל בשורה. היום הזה, דומה ליום האתמול, וליום השלשום, ולשבוע שעבר, ולשנה שעברה. עוד יום עובר, עוד שבוע, עוד חודש, עוד שנה ועוד שנה, והם מתבגרים ומתבגרים, ועיניהם כלות לראות צעירים בהרבה מהם, לוקחים את ילדיהם מידי בוקר וממשיכים ברכבת החיים, כשהם – הבחורים המבוגרים – מרגישים תקועים מאחור. נכון, לכל אחד באשערט הזמן שבו זה יקרה. אבל צדיקי הדורות כבר אמרו, שאם פועלים למטה יפעלו למעלה. כיצד נוכל לעמוד מנגד ולראות אותם טובעים בביצת כאב ובאכזבת חיים – ולא לעשות כלום. אי אפשר להתעלם מהם!"

*

בהמשך מבקשים ב'שמחם' להוסיף במכתב פרט חשוב: "אותם מתבגרים, גם היו אי פעם בני 18 ו-19 ו-20. הם פשוט 'נעזבו' במשך הזמן, עד שהגיעו לגיל המתבגר. ולכן – מכתב זה עוסק גם באלה שכבר חצו את התשע-עשרה וחצי, בואכה גיל 20, שכבר מעביר אותם 'רשמית' לקבוצת המבוגרים, לאור העובדה הפשוטה שהורי המיועדות כבר מחפשים בחורים בגילאים צעירים יותר", ומכאן ואילך מציג המכתב את הפרטים הנוגעים לשליחת השמות.

מוה"ר ישראל חיים בלומנטל הי"ו, מנהל מרכז 'שמחם', הממשיך לפעול במסירות להרבות זיווגים הגונים בחצר קדשנו - כמי שעומד ומצווה מאת כ"ק מרן

אדמו"ר הגה"ק שליט"א - ורוב הפעולות הנעשות יומם ולילה לא ניתנות לפרסום, מוסר כי אל המכתב הנ"ל מצורף טופס למילוי השמות, ואותו ניתן יהיה למלא ולהחזירו באמצעות הפרטים הרשומים ע"ג המכתב או ע"י פנייה למרכז 'שמחם' 09-88-515-88 בימים א-ה, בשעות הפעילות: 19:30-22:20.

הודעה מ'אחים לשמחה' לחתנים לגבי קבלת הכובעים ב'קרויס' בירושלים – ניתן לממש זאת רק באמצעות שובר ייחודי עם חתימה כפולה

בשבועות האחרונים, הודיעו בסיפוק במפעל החסד 'אחים לשמחה', לחתני חצר קדשנו, מקבלי השוברים של 'אחים לשמחה', כי הורחב מעגל האפשרויות של השוברים, שיכובדו גם בחנות המפעל של 'כובעי קרויס' בעיה"ק ירושלים.

כפי שכבר נודע בין אנ"ש, מפעל החסד הארצי 'אחים לשמחה', מחלק שוברים של ביגוד חינם, הניתנים למימוש בחנות 'דסקל' שבבני ברק, שם ניתן לקבל את כל צרכי הביגוד לחתנים מכף רגל ועד ראש, מהמותגים הטובים ביותר – חינם אין כסף.

אולם מתוך מטרה להקל על חתנים השוהים בעיה"ק ירושלים, וכדי שמבחר הכובעים המוצעים לרכישה יהיה גדול ורחב יותר, התבשרו החתנים שהשוברים יהיו ניתנים למימוש גם בחנות המפעל של כובעי קרויס בירושלים.

אולם יחד עם זה מבקשים להבהיר במפעל 'אחים לשמחה', שהמימוש של השוברים ב'קרויס', הוא אך ורק על ידי שובר מיוחד עם חתימה כפולה על גבי השובר. בשעה שהחתן מקבל את השוברים, ובמידה והוא רוצה לממש את השובר של הכובע ב'קרויס', עליו לבקש את השובר המיוחד הזה, וכמובן ללא כל תוספת תשלום, אלא חינם אין כסף.

וכל הגולה כמדורת אש!

קדושה משולשת! המבצע הגדול של ימי השובבי"ם יוצא לדרך; לבחורים, אברכים ובעלי-בתים

ימי השובבי"ם ידועים המה מספרי החסידות כימים המסוגלים מאד למחילה, סליחה וכפרה: בעיזו דקדושה ובהתלהבות אין קץ, התחילו כלל אנשי שלומנו חסידי צאנז בכל אתר ואתר, ובתוכם תלמידי ישיבותינו הק' ובני החבורות, את ימי השובבי"ם.

מזה דור דורים, נתקדשו ימי השובבי"ם בחצר קדשנו על ידי רבותינו הקדושים שמאירים עינינו במה שגילה האריז"ל במעלת וקדושת ימים נוראים אלו, בתעניות, באמירת תהלים וסליחות ובפשפוש המעשים וחשבון הנפש.

כ"ק מרן שליט"א, בשיחות קדשו במכתביו ובדברי תורתו זה רבות בשנים, מפליג בגדול שגב ימי השובבי"ם ובקול חוצב להבות אש מבקש מאיתנו התלמידים והחסידיים לנצל ימים אלו כראוי וכיאות, כאשר עוד שמענו ונדעם מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע.

בכל שנה ושנה, רואים אנ"ש כי הדבר בנפשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. פקודת הקודש שמרה רוחם של רבים מאנ"ש, ובתוכם אברכי הכוללים ותלמידי הישיבות, לעסוק בתורה מתוך תענית הדיבור לכל הפחות ששעות בכל יום. כשענין זה כבר כפל ושילש כ"ק מרן

המתונים של ההילות אי"ש
 סוליה עד 13,697,000

<p>חיפה</p> <p>44% 56%</p> <p>148,000</p>	<p>צפת</p> <p>48% 52%</p> <p>282,000</p>
<p>ניי ברק</p> <p>68% 32%</p> <p>1,435,000</p>	<p>פי"ת</p> <p>40% 60%</p> <p>358,000</p>
<p>ביתר</p> <p>41% 59%</p> <p>1,735,000</p>	<p>ה"ץ</p> <p>37% 63%</p> <p>7,038,000</p>
<p>לית שמע</p> <p>53% 47%</p> <p>358,000</p>	<p>בונקד</p> <p>89% 11%</p> <p>89,000</p>
<p>אשדוד</p> <p>96% 4%</p> <p>95,000</p>	<p>ירושלים</p> <p>70% 30%</p> <p>1,589,000</p>
<p>אלעד</p> <p>43% 57%</p> <p>570,000</p>	<p>טבריה</p> <p>56% 44%</p> <p>0,000,000</p>

אף אחד לא נשאר מאחור; חתנים ניכסו על שותפות

בעוהש"ת

אף אחד לא נשאר מאחור גם בני ברק לא! ביום חמישי זה קורה!

בני ברק

עכשיו!
כל השאר
מצטרפים
וחותמים

1,435,000 חולקו עד זה

לאחר
סליחות

חמישי וארא | בביהמ"ד 'יהודה הלוי'
אוספאסטן כיד המלך לכל אנשי שלומנו

כולם נותנים, וכולם מקבלים עליהם לחתום שותפות

שליט"א את בקשתו הן בכתב והן בעל פה. כשהוא מוסיף לבקש להעלות הדבר ע"ג הכתב, כי יש בזה סגולה לקיום הקבלה.

הפתקאין קדישין - ה"שעות צעטלעך" אשר מוגשים לפני הקודש מידי שבוע בשבוע בימי השובבי"ם, מונחים על שולחנו של צדיק, אצל כ"ק מרן שליט"א, ולא משים משולחנו עד לאחר ימי השובבי"ם. רבים מאנ"ש אף מעידים בפנינו שמרן שליט"א מסר להם שנהנה מאד מהשעות צעטלעך שבנם או נכדם שלח. כן נשמעים ביטויים רבים מפ"ק של מרן שליט"א לאברכים ובחורים אודות השעות שנשלחו, ורואים במוחש כיצד הדבר הוא בנפשו, כאשר כל שם ושם חקוק על לוח הטהור.

לקראת ימי השובבי"ם נערכה אסיפת היערכות עם ההנהלה הרוחנית דכלל הישיבות הק' וועד רבני 'בחצרות החיים', בכדי להיערך כראוי ולזכות להוציא את המירב ולהביא את המיטב לכלל אנ"ש למען יזכו כולם כאחד לעלות יחידו במסילה העולה בית ק-ל.

באסיפה הועלה פעילות הקודש של 'בחצרות החיים' שמביא את הכלים לכל המקושרים לאילן החיים, תלמידי הישיבות ובני החבורות, וכלל אנשי שלומנו - לעשות רצון צדיק בכל השנה בכלל.

וכעת לקראת ימי השובבי"ם, יצאו בהנהלת הארגון במבצע 'קדושה משולשת'. תכנית זו נבנתה באופן שתביא נעימות וחשק להשתתף במבצע גדול זה של שובבי"ם.

שער התמדת התורה

לפי המסוכם, כל בחור יקבל טבלה שבועית, בה יציין את שעות הלימוד, את הטבלה ימסור כל בחור באופן אישי להגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א שיפקוד כל ישיבה אחת לשבוע. ויכניס את ה"שעות צעטלעך" לקודש פנימה, לקבל ברכת הקודש. בחורי החבורות ימסרו את סיכום השעות בטל' 058-3297966 מידי תחילת שבוע או בטלפקס 1539-8848-014. ואברכי הכוללים ימסרו את השעות צעטלך לנציגי בחצרות בהיכלי הכוללים.

את השעות צעטלעך ניתן להשיג אצל הנציגים די בכל אתר ואתר, וכן במשרדי 'בחצרות' או בפלא' הנ"ל. בנוסף כלל הבחורים יגוו יחדיו בלימוד מוסר וחסידות מדברי תורתו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע באופן אחיד, מידי שבוע יפורסם דברי התורה הנהגים בשבוע זה וכן שאלו לחידודא ליעילות וזכירת הלימוד.

בסיום ימי השובבי"ם יערך אי"ה מעמד כבוד ושמחת התורה לכלל בחורי החמד, כשבהם ישישו וישמחו על הזכיה הגדולה לה זכו בלימוד התורה בימי השובבי"ם ת"ת ברציפות, ולקיים רצון צדיק בלימוד שעות רצופות ולהעלותם ע"ג הכתב.

כמסורת השנים, הוציא ב'בחצרות החיים' שעות צעטלעך מיוחדים הן לאברכי הכוללים ותלמידי הישיבות והחבורות, והן לאברכים הטרודים על המחיה, את הפנקס הנ"ל יהיה ניתן לקבל במהלך השבוע אצל הנציגים בארה"ק.

כל בחור שמוסר דף שעות צעטל, ולמד משלוש שעות ומעלה בכל יום יכנס אי"ה להגרלה מיוחדת על חלה אחת מי"ב החלה שעליהם בוצע כ"ק מרן שליט"א בשולחנות הטהורים בשב"ק.

בכדי לעודד ולחזק את התכנית ולהיות עקביים בלימוד השעות הרצופות, יזכו כל מי שילמד 30 שעות

כאשר בשבועיים הראשונים הוחלט על התחזקות כללית בקריאת קרי"ש שעל המיטה מתוך הכתב ובמלבוש עליון. בשבועיים אחריהם יתחזקו כלל הבחורים בעניין התפילה - מאדון עולם ועד אדון עולם בציבור כבקשת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שביקש והורה כן רבות פעמים וגילה דעתו בשער בת רבים כי כן ראוי להתפלל וזהו תפילה בציבור - תפילה מתחילה ועד סוף.

בפרשת יתרו-משפטים, יתחזקו כלל הבחורים בברכת המזון מתוך הכתב במתינות ובכוונה. ובשבועיים האחרונים של ימי השובבי"ם יתחזקו הבחורים בלימוד ספרי מוסר וחסידות.

מבצע זה הוגה מכח דברי הזוהר דאפי" בי כנישתא חדא הדרי בתיובתא הרי אני גואלם. ובקבלה אמיצה וחזקה אשר יקבלו ע"ע כלל הבחורים אין לשער ולתאר כוחו ועיזוזה אשר מלהטת היא בשמי מרום.

כלל הבחורים אשר ישתתפו במבצע זה יאשרו את ההשתתפות בדף מבצע נועם השבת ואי"ה יתקיימו הגרלות על פרסים יקרי ערך למשתתפים.

יש קונה עולמו - בשעה!

הנהלת "בחצרות החיים" משקיעה כוחות אדירים ומקצה משאבים והון עתק על מנת לשמר את פך השמן הטהור בחצר קדשנו, ובפרט ביישום הוראות מרן שליט"א לעדתנו הק' בימי השובבי"ם. הפעילות היא הן בארה"ק והן בחו"ל והיא מסתכמת בהוצאות כבדות למעלה מן המשוער. אשתקד הסתכמה עלות המבצע במאה וחמישים אלף ₪!

אנ"ש היקרים כעת ניתנת ההזדמנות להיות שותפים במפעל כבירים זה. קנה לך לכל הפחות 'שעה' אחת. לתרומות ניתן לפנות ליו"ר הארגון הרב יואל טוביאס הי"ו בפלא' 100-8433-054.

ומעלה, להשתתף בגורל המיוחד על "דעם רבי'נס תהילים", הוא ספר התהילים אשר בו ישפוך כ"ק מרן שליט"א צקון לבו ביום ו' ערש"ק מימי השובבי"ם, כנהוג בחצרות קדשנו.

ההגרלה על "דעם רבי'נס תהילים תערך אי"ה בכל שבוע במשרדי בחצרות החיים, שמות הזוכים בהגרלה, יפורסמו בקול צאנז ובלוח המיוחד בהיכלי הישיבות. כן ייערכו בכל שבוע, מספר הגרלות על הי"ב חלה כאמור.

שער נועם השבת

בשנה זו, הוקדש מבצע מיוחד לעידוד שעות הלימוד בכלל, ושעות הנשגבות של ימי עש"ק ושב"ק בפרט. מילוי השעות צעטלעך הרגילים הינו על ימי השבוע מיום א' עד יום ה' בלבד. על סדרי הלימוד בערב שבת קודש ובשבת קודש, הוספנו מבצע מיוחד "שבתות נעלות - אכסוף נועם שבת", במסגרתו כל בחור צובר כעשר שעות של עבודת היום בימי שישי ושב"ק יחדיו, שמהם שעתיים לימוד ביום ו' ושעת לימוד בשב"ק, ועליהם נוספים אמירת תהילים בעש"ק, התפילות בשב"ק, השוה"ט בליל שבת וס"ג בקרית מלך רב, והבאטעס וס"ג בשאר ריכוזי אנ"ש.

דפי השעות של מבצע זה, מחולקים כשהם ערוכים ומסודרים לשלשה שבועות. בכל שלוש שבועות יעבירו הבחורים לראשי הישיבה את שעות הלימוד, ובחורי החבורות לראשי החבורות, ואי"ה תתקיימנה הגרלות מיוחדות על מבצע נעלה זה.

שער קבלה טובה

מבצע חדש ומיוחד לחיזוק כלל בחורי הישיבות הושק השנה, במסגרתו יתחזקו בכלל הבחורים בקבלה טובה מאחדת ומיוחדת מידי שבועיים ימים בימי ה'שובבי"ם,

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא שלוחה בזה, לכבוד איש חי ורב פעלים, העסקן היקר, נודע בשערים לשם ולתהלה, טוב הלב ויקר הרוח, בור ס"ד שאינו מאבד טיפה, מלא רוח חכמה עצה ותבונה, ה"ה

הר"ר סיני יצחק דויז הי"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו שמחת הולדת הבת תחי'

והברכה אחת היא לאביו הרה"ג ר' מאיר יוסף דויז שליט"א - ר"מ בישיבה"ק לצעירים פעיה"ק ולחותנו שר הצדקה והחסד הרה"ח רבי יעקב גרוסמן שליט"א

ויה"ר מן קדם אבהון דשבשמיא, שיזכו לרוות רוח נחת דקדושה מכל יו"ת, ואך ששון ושמחה ישכון באהלם תמיד, מתוך נחת והרחבה, סייעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפום כל הימים

הנהלה